

TECHNIKOS ŽODIS
1985 **NO.2**

Allen

TECHNĖS ŽODIS

PLIAS IR ALIAS ORGANAS

Isteigtas 1951 metais.
Leidžia Amerikos Lietuvių Inžinierių ir Architektų S-gos Chicagos Skyriaus Technikinės Spaudos Sekcija. Išeina kas trys mėnesiai.

Prenumerata \$8.00 U.S. metams.
Studentams \$2.00 U.S. metams.

THE ENGINEERING WORD

Established 1951.
Published by American Lithuanian Engineers and Architects Association, Inc. Chicago Chapter Technical Press Section. Published tri-monthly.

Yearly subscription—\$8.00 U.S.

Ši numerį redagavo V. Jautokas
Techniniai paruošė J. Rimkevičius ir A. Pargauskas

Spaudos sekcijos vadovas
J. Rimkevičius

Vyr. redaktorius
V. Jautokas
5859 So. Whipple St.
Chicago, IL 60629
Tel. (312) 778-0699

Vyr. red. pavaduotojas
G.J. Lazauskas
208 W Natoma Ave.
Addison, IL 60101
Tel. (312) 543-8198

Skyrių redaktoriai
Dr. J.A. Bilėnas
Arch. A. Kerelis
V. Peseckas
A. Didžiulis
R. Vaitys

Redakcijos nariai
K. Burba
V. Petraitis
A. Pargauskas
J. Slabokas

Bendradarbiai
Arch. Ed. Arbas
Dr. S. Bačkaitis
J.V. Danys
Dr. P.A. Mažeika
M. Javys

Administracija
Antanas Brazdžiūnas
7980 W. 127 St.
Palos Park, IL 60464
Tel. (312) 448-4652

TURINYS

Redakatoriaus žodis
Nuo semaforo iki satelito pažanga ryšių technikoje
Dabartinės Lietuvos architektūrinė apžvalga
Inžinierių ir architektų sąjungos Australijos VII suvažiavimo protokolas
Statybų inžinierius V. Izbickas
Prof.inž.gen.S.Dirmantas
Iš mūsų veiklos
Atsiųsta paminėti
Lietuvių Fondas
Kas naujo tėvynėje
V Mokslo ir Kūrybos simpoziumas

V. Jautokas

J. Rubas

D. Baltutienė

N. Volkas

J. Gimbutas

A. Didžiulis
K. Burba

A. Idika
P. Kiršinas

R. Jautokienė

J. Rimkevičius

S. Bačkaitis
J. Gimbutas

J. Rimkevičius

CONTENTS

Editor's Word

From Semaphore to Satellite-Progress in Communications Technology

Overview of the Present Lithuanian Architecture

Minutes of the VII Australian Engineers and Architects Society Convention

Civil Engineer V. Izbickas

Prof. Eng. Gen. S. Dirmantas

Of our Activities

Book Review

Lithuanian Fund

What is new in Homeland

V Symposium on Arts and Sciences

VIRŠELYJE: Kauno vaizdas

COVER: View of Kaunas

Spaudė M. Morkūno spaustuve
3001 West 59th Street
Chicago IL 60629

TECHNIKOS ŽODIS THE ENGINEERING WORD

XXXV METAI

BALANDIS - BIRŽELIS

2(188)

REDAKTORIAUS ŽODIS

Šių metų rudenį Chicagoje įvyks jau penktasis lietuvių mokslo ir kultūros sambūris - tai Penktasis Mokslo ir Kūrybos simpoziumas. Toks įvykis reikšmingas mūsų gyvenime, nes sutraukia įvairių šakų mokslo darbuotojus. Dauguma mūsų žmonių tam pritaria teigiamai, bet, žinoma, atsiranda ir tokių, kurie teigia, kad tokie įvykiai nereikalingi, neturi reikšmės ir tam susidaro per didelės išlaidos. Gal būt tai visa šiandien, kitų manymu, neturi jokios reikšmės, bet istorinėje plotmėje jie be atodairos paliksia didelį žinių lobyną ateities kartoms. Tos kartos, siekdamos įvairių mokslo šakų aukštesnių laipsnių įsigijimą, kaip iš etninių grupių gyvenimo ar jų įnašą į Amerikos mokslo lobyną, turės mūsų vaiklos paliktus šaltinius - simpoziumų leidinius.

Neseniai buvo išsiuntinėtas visiems Technikos Žodžio skaitytojams Ketvirtasis Mokslo ir Kūrybos simpoziumo griežtųjų mokslų, technologijos ir architektūros leidinys. Beskaitant skaitytojų prisiųstas nuomones, pastebėta, kad vieni atsiliepia teigiamai, bet pasitaiko ir tokių, kurie buvo nepatenkinti šiuo leidiniu, nes jų galvoje, tik bereikšmis darbas. Tokius leidinius įvertins ne dabartis, bet ateitis, tikrą jų vertę parodys istorijos lapai.

Dabar pažvelkime trumpai į Technikos Žodį, kuris gyvuoja daugiau kaip 30 metų. Šiandien jau turime jaunuolių, kurie, besiruošdami aukštesniesiems mokslo laipsniams prašo mūsų Technikos Žodžio leidinių, nes jiems reikalingos žinios jų diplominiams darbams. Jau šiandien realybė įrodo, kad mūsų sutelktos žinios Technikos Žodyje yra reikšmingos ir reikalingos.

Iš savo pusės turiu pasakyti, kad Technikos Žodis galėtų talpinti daugiau informacinės medžiagos, jei mes visi daugiau prisidėtume prie žurnalo pagerinimo.

Nežiūrėkime vien tik į šiandieninį gyvenimą, bet žvelkime ir į ateitį, nes tik ateitis įvertins mūsų pastangas, o ne mes ateities. Ką mes paliksime, tą ateitis ras.

V. Jautokas

NUO SEMAFORO IKI SATELITO PAŽANGA RYŠIŲ TECHNIKOJE

Šio straipsnio autorius inžinierius Jurgis Rubas dirba Australijos valdžios ryšių administracijos tyrinėjimų laboratorijoje Melbourne (Telecom Australia Research Laboratories). Jis vadovauja ryšių technikos tyrinėjimo skyriui ir yra atstovavęs Australijos ryšių administracijai daugelyje tarptautinių konferencijų. Šis straipsnis sureduguotas iš paskaitos, kurią autorius skaitė PLIAS Australijos skyrių atstovų suvažiavime Kanberoje 1984 metais gruodžio 30 dieną.

Inž. Jurgis Rubas

Jau nuo seniausių laikų žmogus ieškojo priemonių susisiekti su kitais toliau gyvenančiais žmonėmis. Homero *Ilijadoje* randame, kad 1084 metais prieš Kristų graikų karo vadas Agamemnonas pranešė savo žmonai Klitemnestrai apie Trojos karo pabaigą, sukurdamas ant kalnų viršūnių eilę laužų, kuriuos ji pamatė iš savo namų Argos saloje.

Senovės lietuviai įspėdavo vieni kitus apie kryžiuočių įsiveržimą į Lietuvą, uždegdami laužus ant piliakalnių viršūnių. Šiaurės Amerikos indėnai siųsdavo žinias dūmų signalais. Kai kurios primityvios tautelės Ramiojo vandenyno salose naudojo garso signalus palaikyti ryšiui tarp kaimyninių gyvenviečių.

Žvelgiant į artimesnę praeitį, reikia paminėti optinio telegrafo, tai yra semaforo, išradimą prancūzų revoliucijos metu, 18-to šimtmečio gale. Jį išrado prancūzų inžinierius Claude Chappe, kuris savo išradimui davė dar iki šiai dienai tebevertojamą pavadinimą: telegrafas - rašymas iš toli.

Pirmasis elektrinis telegrafas buvo pademonstruotas 1805 metais Barcelonoje, Ispanijoje. Naudodamas Aleksandro Voltos neseniai išrastą

elektros bateriją, ispanų inžinierius Francisko Salva siuntė savo telegrafu signalus per maždaug vieno kilometro atstumą. Jo telegrafo linija susidarė iš 26 vario vielų, po vieną vielą persiūsti atskiroms abėcėlės raidėms.

Vėliau daug tyrinėtojų darė bandymus su elektriniu telegrafu, naudojant pradžioje elektrolizę, o vėliau elektromagnetus atžymėti siunčiamas raides. Tačiau šis išradimas nebuvo komerciniai panaudotas iki amerikietis profesorius Samuel Morse surado būdą siųsti telegramas, naudojant tik vieną vielą (žemė buvo antrasis laidas). S. Morse perdavė visas abėcėlės raides unikaliomis taškų ir brūkšnelių kombinacijomis, sudarant jas trumpesniu ar ilgesniu įjungimu telegrafo linijos į elektros srovės grandinę. Antrame linijos gale prie elektromagneto pritaisytas pieštukas užrašė siunčiamą kodą ant palengva besisukančios popieriaus juostos. Pažįstas morzės kodą telegrafistas perrašydavo telegramą anglų kalba. Morzės telegrafas greitai paplito po visą pasaulį ir 1851 metais buvo išvesta pirmoji tarptautinė telegrafo linija tarp Anglijos ir Prancūzijos.

Kitas didelis šuolis į priekį ryšių technikoje buvo telefono išradimas 1876 metais. Telefoną

išrado škotų kilmės amerikietis Alexander Graham Bell, bebandydamas patobulinti S. Morsės telegrafą. Jis pastebėjo, kad nuo garso bangų vibruojanti plona geležies plokštelė magneto lauke sukelia tuo pačiu dažnumu besikaitaliojančią elektros srovę apie magnetą apvyniojote vieloje. Tais pačiais metais Bell savo atradimą panaudojo sukonstruoti pirmąjį telefoną ir, pramatydamas jo komercinį potencialą, jį tuoj užpatentavo Amerikoje ir Vakarų Europos kraštuose.

Telefonas greitai paplito Šiaurės Amerikoje, Europoje ir kituose kontinentuose. 1877 metais Amerikoje buvo įkurta Bell Telefono b-vė, kuri ilgainiui išvystė didžiausią telefonų sistemą visame pasaulyje.

Pirmosios telefono stotys, arba centrinės, buvo aptarnaujamos ranka. Susijungęs su centrinės telefoniste, abonentas pasakydavo norimą numerį ir ji ant centrinės perjungimo lentos sujungdavo šaukiančiojo ir šaukiamąjo abonentų linijas. Šaukiamąjo abonto dėmesys buvo atkreipiamas, paleidžiant per jo liniją neaukšto voltažo kintamąją srovę, kuri paskambindavo prie telefono linijos prijungtą skambutį.

Nepraėjus keturiolikai metų nuo telefono išradimo, amerikietis laidotuvių direktorius ir elektrotechnikos mėgėjas Almond Strowger sugalvojo būdą, kaip centrinėje sujungti telefonų linijas automatiškai, be telefonisčių pagalbos. Tam tikslui jis sukonstravo elektromagnetinius rinkiklius ir juos kontroliuojančius numerių rinkimo ratukus, kurie, norint iššaukti kitą abonentą, buvo įjungiami į susirišti norinčio abonto telefono liniją. Numerių ratukas, įjungtas į telefono linijos srovės grandinę, pertraukia ir vėl sujungia grandinę tiek pat kartų, kaip ir ant ratuko išsukta skaitlinė. Pirmosios automatinės centrinės buvo atidarytos Amerikoje šio šimtmečio pradžioje; jose naudojama elektromagnetinių rinkiklių sistema yra žinoma Strowgerio vardu. Australijoje pirmoji automatinė centrinė buvo atidaryta Geelonge, Viktorijos valstijoje, 1912 metais.

Pirmoji telefono centrinė Lietuvoje pradėjo veikti Vilniuje 1890 metais. Lietuvai atgavus nepriklausomybę, telefonų tinklas greitai išsiplėtė po visą kraštą. Tuoj po Pirmojo pasaulinio karo Kauno pašto rūmuose veikusi induktorinė telefonų centrinė turėjo 3000 linijų (abonentų). Nuolat plečiama, ji per kelerius metus išaugo iki 5000

linijų. Greta veikė tarp miestinė centrinė, kuri irgi greitai augo. 1936 metais Ožėškienės gatvėje Kaune buvo įrengta moderni automatinė centrinė, turinti 7500 linijų. Keliamąjo - sukamąjo tipo rinkikliai buvo gaminti Anglijoje, bet planavimo ir instaliacijos darbai buvo atlikti lietuvių inžinierių. To paties tipo centrinių dar nemaža yra Anglijoje ir jos buvusiose kolonijose.

Naujas būdas perduoti informaciją elektromagnetinėmis bangomis pirmą kartą buvo pademonstruotas italų fiziko Giuglielmo Marconi. Po poros metų eksperimentavimo su elektromagnetinių bangų generatoriais Italijoje, jis 1896 metais atvyko į Angliją ir sėkmingai pademonstravo informacijos persiuntimą radijo bangomis (naudojant morzės kodą) tarp dviejų pašto įstaigų pastatų Londone, maždaug per 300 metrų atstume. Tobulindamas savo radijo bangų siųstuvą ir imtuvą, Marconi palaipsniui didino radijo ryšio distanciją. Aukštai iškėlus siųstuvo ir imtuvo antenas, jam pavyko pasiųsti radijo signalą tarp Anglijos ir Prancūzijos. Porą metų vėliau, 1901 metais, Marconi sėkmingai pademonstravo radijo telegrafo ryšį skersai Atlanto vandenyno, tarp Anglijos ir Kanados. Už šešerių metų po to istorinio įvykio buvo pradėtas nuolatinis komercinis radijo telegrafo-ryšys tarp Šiaurės Amerikos ir Europos.

Tais pačiais metais JAV gyvenantis kanadietis profesorius Reginald Fessenden surado būdą radijo bangomis pasiųsti žmogaus balsą. Jis įjungė telefono mikrofoną į radijo bangų generatoriaus grandinę; garso virpesiai kaitaliojo mikrofono varžą ir tuo būdu moduliavo radijo bangų stiprumą, tai yra, jis išrado amplitudinę radijo bangų moduliaciją. Kitas moduliacijos metodas, dažnuminė moduliacija, buvo išrastas žymiai vėliau, 1935 metais. Radijo technika sparčiai vystėsi, ir nuo 1928 metų pradėtas reguliarus radijo telefono ryšys tarp Europos ir Amerikos, naudojant trumpąsias bangas.

Iki šiol daviau trumpą istorinę apžvalgą tų išradimų, kurie sudaro pagrindą šių dienų ryšių technikai. Dabar noriu skaitytojus kiek arčiau supažindinti su šių dienų ryšių sistemomis ir pažvelgti į pramatomą tolimesnį ryšių technikos vystymąsi.

Šiandien telefonų tinklas apima visą pasaulį ir jungia virš 570 milijonų abonentų visuose pasaulio kraštuose. Šio tinklo mazgai, tai yra telefonų centrinės, yra trijų pagrindinių tipų: elektroninės,

elektromechaninės (kartais vadinamos elektromagnetinėmis) ir ranka aptarnaujamos.

Elektroninės centrinės yra kontroliuojamos specialių kompiuterių, kurie abonentų linijas sujungia ir išjungia pagal jiems įrašytą programą ir iš abonentų telefonų gautus signalus. Dauguma šio tipo naujai statomų centrinių yra Amerikoje, Vakarų Europoje, Australijoje, Japonijoje ir kituose technikoje pažengusiuose kraštuose.

Elektromechaninės centrinės, kurių, kaip ir elektroninių, yra visokių modelių, jungia telefono linijas elektromagnetais kontroliuojamų rinkiklių ir relių pagalba. Dauguma šiandien pasaulyje veikiančių centrinių yra šio tipo. Tačiau jos, kaip ir ranka aptarnaujamos centrinės, technikoje pažangesniuose kraštuose yra palaipsniui pakeičiamos elektroninėmis, kurios užima mažiau vietos, sunaudoja mažiau elektros energijos ir reikalauja daug mažiau priežiūros.

Be šių automatinių centrinių yra užsilikę dar daug ranka aptarnaujamų centrinių, ypač pramonėje ir technikoje mažiau išsivysčiusiuose kraštuose. Čia visų abonentų telefonų linijos prijungtos prie pagrindinės skirstomosios lentos, kurią aptarnauja telefonistės (ar telefonistai). Jos sujungia iššaukiančiojo ir šaukiamojo abonto linijas lanksčios vielos jungikliais, įkišdamos vieną jungiklio galą į vieno abonto linijos kontakto lizdą, o kitą į kito abonto linijos kontakto lizdą.

Centrinės jungia transmisijos laidų tinklas, kuris užtikrina, kad prie bet kurios centrinės prijungtas abonentas gali susirišti su kiekvienu iš kitų 500 milijonų abonentų pasaulyje. Būtų astronomiškai brangu ir praktiškai neįmanoma tiesioginiai transmisijos kabeliais sujungti kiekvieną centrinę su visomis kitomis centrinėmis pasaulyje, ar bent tame pačiame krašte. Tiesioginiai sujungiamos tik artimos centrinės, pavyzdžiui trys ar keturios centrinės aptarnaujančios nedidelio miesto abonentus.

Norint surišti abonentus gyvenančius ne tame pačiame mieste, arba to paties didmiesčio tolimuose priemiesčiuose, tenka sudaryti transmisijos taką per vieną ar daugiau tranzitinių centrinių. Automatinių centrinių tinkle tą taką suranda centrinių kontrolės kompiuteriai arba elektromechaniniai kontrolės mechanizmai, pagal informaciją gautą iš abonto telefono (numerų ratuko ar mygtukų). Jeigu iššauktasis abonentas jau kalbasi su kuo nors kitu, nepakelia telefono ragelio, arba visos telefono linijos tarp norinčių

susirišti abonentų centrinių yra užimtos kitais pasikalbėjimais, iššaukiančiam abonentui yra automatiškai pasiunčiamas atatinkamas signalas.

Artimesnių centrinių sujungimui naudojami požeminiai kabeliai, nešantys nuo keliolikos iki kelių šimtų vario arba aliuminijaus laidų. Sujungti tolimesnes telefono stotis, arba atskirų miestų vietinius telefonų tinklus, naudojami koncentriniai kabeliai, nešantys vieną ar daugiau vario vamzdelių, kurių kiekvieno viduryje eina vienas storesnės vielos laidas, izoliuotas nuo vamzdelio sienelių. Taip pat naudojamos ir ultra trumpų bangų radijo transmisijos linijos, kuriomis moduluotos radijo bangos siunčiamos siauru spinduliu, naudojant parabolines antenas. Ir vienu ir kitu atveju per vieną transmisijos liniją, su dažnuminės arba pulsų kodo moduliacijos pagalba, galima tuo pačiu metu perduoti nuo kelių šimtų iki kelių tūkstančių pasikalbėjimų. Dabar jau pradedami naudoti stiklo pluošto laidai, kuriais informacija perduodama labai trumpų šviesos impulsų serijomis. Tokie optinių laidų kabeliai taip pat gali iš karto nešti labai daug informacijos: kelias televizijos programas arba kelias dešimtis tūkstančių pasikalbėjimų. Viena pora optinių laidų dabar gali iš karto perduoti virš tūkstančio pasikalbėjimų; naudojant vienamodinius optinius laidas, bus galima vienu metu perduoti dar daugiau pasikalbėjimų ar kitokios informacijos.

Kadangi metaliniu ar stiklo pluošto laidu nešamas signalas palaipsniui nusilpsta, į ilgesnės distancijos kabelius kas keletą kilometrų yra įmontuoti stiprintuvai. Metalinių laidų kabeliuose stiprintuvai reikalingi kas du, trys ar keturi kilometrai, žiūrint kokio ilgumo bangomis transmisijos linija yra operuojama. Optinio pluošto kabeliais siunčiami šviesos impulsai reikalingi pastiprinimo tik kas 20 - 30 kilometrų. Greit bus pradėti naudoti naujo tipo vienamodiniai optiniai laidai su dar žemesniu slopinimo koeficientu. Jais bus galima perduoti informaciją be pastiprinimo iki 40 ar 50 kilometrų.

Telefono kabeliai, kurie jungia kontinentus, dažniausiai eina po vandeniu ir kai kuriose vietose guli kelių kilometrų gilumoj. Jie yra apvilkti keliais sluoksniais vandenį nepralaidžiamomis medžiagomis ir dėl mechaninio atsparumo iš viršaus apvynioti lanksčia plieno juosta. Tranzistoriniai stiprintuvai, kurie specialiai pagaminti operavimui be priežiūros iki 15 ar 20 metų, yra įmontuoti kabelio viduje. Pirmasis transatlantinis telefono

kabelis tarp Škotijos ir Newfoundlando buvo nutiestas palyginti neseniai, 1956 metais. Pirmasis transatlantinis optinio pluošto kabelis planuojamas nutiesti 1988 metais. Jis jungs Amerikos, Anglijos ir Prancūzijos telefonų tinklus ir galės tuo pačiu laiku perduoti iki 8000 telefono pasikalbėjimų.

Nuo 1962 metų telefono pasikalbėjimų perdavimui per ilgus atstumus pradėta naudoti ryšių satelitai. Šiuo metu jau yra apie 150 geosinchroninių ryšių satelitų ekvatorinėse orbitose, ir jų skaičius kasmet vis didėja. Geosinchroniniai satelitai yra tokie Žemės palydovai, kurie apie Žemę apskrieja lygiai per vieną parą (23 val., 56 min., 4 sel.) ir skrenda ta pačia kryptimi, kaip sukasi Žemės rutulys, t.y. iš vakarų į rytus. Todėl, iš Žemės žiūrint, jie atrodo lyg stovėtų danguje visą laiką toje pačioje vietoje; kitaip sakant, jų skridimas apie Žemę yra sinchronizuotas su Žemės rutulio rotacija apie savo ašį.

Kaip žinome iš elementarinės mechanikos, kad Žemės palydovas nenukristų atgal į Žemę, o taip pat nenulėktų tolyn į erdvę, bet skristų apie Žemę apskritoj orbitoj, jis turi lėkti apie Žemę tokiu greičiu, kad į jį veikianti išcentrinė jėga būtų lygi Žemės traukos jėgai. Išcentrinė jėga priklauso nuo satelito greičio ir jo atstumo nuo Žemės centro. Bet nuo satelito greičio ir atstumo nuo Žemės priklauso ir jo rotacinis periodas, todėl santykį tarp satelito atstumo nuo Žemės centro ir jo rotacinio periodo galima išreikšti šia lygtimi:

$$P = 2\pi(N^3/g)^{1/2} \dots 1$$

Čia:

P- rotacinis periodas (sekundės)

N- satelito nuotolis nuo Žemės centro (kilometrai)

g- gravitacinė konstanta ($3.99 \times 10^5 \text{ km}^3/\text{sek}^2$)

Išsprendus šią lygtį 24 valandų rotaciniam periodui, gauname, kad satelitas turi būti apie 42 200 km nuo Žemės centro, arba apie 35 800 km nuo Žemės paviršiaus.

Ryšių satelitas turi dvi ar daugiau antenų: vieną signalo priėmimui, kitas atgal jo pasiuntimui ir vieną ar daugiau transponderių. Transponderio paskirtis yra priimti signalą pastiprinti ir pakeisti nešančios bangos ilgį, prieš pasiunčiant jį atgal į

Žemės stotį. Satelitiniais ryšiams naudojamos labai trumpos radijo bangos - tarp vieno centimetro ir vieno metro ilgio, kurias galima koncentruoti į siaurą spindulį parabolinių lėkščių formos antenomis.

Radijo bangos, kaip ir visos elektromagnetinės bangos, silpnėja skrisdamos per erdvę. Silpnėjimo rata yra proporcinga bangos dažnumui ir nuotolio kvadratui. Bendrai paėmus, Žemės stoties imtave gaunamo signalo stiprumas priklauso nuo satelito transponderio galingumo, satelito ir Žemės stoties antenų ploto, naudojamos bangos ilgio ir atstumo tarp satelito ir Žemės stoties. Imant tipišką pavyzdį iš dabar veikiančių satelitinių ryšių sistemų, iš geosinchroninėje orbitoje esančio satelito transponderio siunčiamo 20 vatų stiprumo signalo, 10 cm ilgio banga, Žemės stoties imtuvą pasiekia tik apie 100 pikovatų.

Per paskutinius 30 metų nepaprastai išaugo transmisijos technika. Atsiradus pirmosioms telefonų sistemoms pereito šimtmečio gale, viena pora laidų buvo galima tuo pačiu laiku perduoti tik vieną pasikalbėjimą. Telefono transmisijos linijas sudarė grupės neizoliuotų vario vielų, pakabintų ant medinių stulpų. Pasikalbėjimai buvo perduodami to paties dažnumo elektros srovės virpesiais, kaip ir kalbėtojo sukeltos garso bangos. Vėliau buvo pradėta naudoti aukštesnio dažnumo elektros srovės virpesiai, kurie buvo moduluojami mikrofoną veikiančiomis garso bangomis. Naudojant kitokio dažnumo virpesius atskiriems pasikalbėjimams, buvo išmokta ta pačia pora laidų perduoti tuo pačiu laiku kelis pasikalbėjimus. Pavyzdžiui, vienoje anksčiau plačiai naudojamoje transmisijos sistemoje, keturių išbalansuotų laidų grupė galėjo tuo pačiu laiku perduoti iki 16 pasikalbėjimų. Dabar, kaip anksčiau minėjau, viena pora optinio pluošto laidų gali tuo pačiu laiku perduoti tūkstantį ar daugiau pasikalbėjimų. Vienas šių dienų ryšių satelitas gali tuo pačiu laiku perduoti virš 10 000 telefono pasikalbėjimų ir porą televizijos programų, žiūrint kiek jame įmontuota transponderių ir koks yra jų praleidžiamų dažnumų juostų plotis.

Paskutiniu laiku techniškai pažangesnių kraštų telefonų tinkluose palaiapsniui įvedamas naujas transmisijos metodas - skaitmeninė transmisija (digital transmission), kuri palengvins įvairių rūšių informacijos perdavimą tomis pačiomis telefonų linijomis.

Iki šiol naudojamoje analoginėje transmisijoje nenutrūkstantis aukštesnio dažnumo elektros srovės (ar elektromagnetinio lauko) nešantieji virpesiai transmisijos linijų mazguose yra moduluojami pagal garso virpesių dažnumą ir amplitudę. Nešančiųjų virpesių dažnumų juosta yra padalinama į daugelį kanalų, kiekvienam kanalui paskiriant apie trijų kilohercų diapazoną. Linijos gale, filtrų pagalba, demodulatoriai tuos kanalus atskiria, jais siunčiamą informaciją demoduliuoja ir perduoda centrinės rinkikliams, kurie ją pasiunčia pageidaujamiems abonentams.

Skaitmeninėje transmisijoje informacija perduodama trumpais elektros srovės arba elektromagnetinių bangų impulsais. Telegrafas jau nuo morzės kodo išradimo naudoja skaitmeninę transmisiją, bet išvystymas praktiško metodo perduoti žmogaus balsą elektros impulsų formoje truko daug ilgiau. Tačiau, per paskutinius dešimt metų elektronika tiek išsivystė, kad dabar visai nesunku pagaminti patikimus ir nebrangius labai trumpų elektros impulsų generatorius ir detektorius bei aparatūrą, tiksliai kontroliuoti intervalus tarp transmisijos linija siunčiamų impulsų. Naudojant tokią aparatūrą, žmogaus balso per telefoną sukelti elektros srovės virpesiai yra paverčiami elektros impulsų serijomis, kurios yra moduluojamos prieš jas pasiunčiant transmisijos linija. Šis moduliacijos metodas, pulsų kodo moduliacija, buvo išrastas jau 1937 metais, bet tada dar nebuvo įmanoma jo praktiškai realizuoti.

Kadangi informaciją nešą impulsai užima labai mažai laiko, tais pačiais telefono laidais galima iš karto siųsti kelis pasikalbėjimus. Kiekvienam pasikalbėjimui skaitmeninės transmisijos sistemoje yra rezervuojama tam tikra laiko dalis, sakysim tam tikros 40 milisekundžių kiekvienoje sekundėje, per kurią siunčiami tik tą pasikalbėjimą nešą impulsai. Tai gi, padalinus laiką pagal šį pavyzdį, galėtume iš karto perduoti $1000/40 = 25$ pasikalbėjimus per vieną pulsų kodo transmisijos liniją. Dabar yra plačiausiai naudojamos 24 ir 30 kanalų pulsų kodo moduliacijos ryšių transmisijos sistemos.

Telefonų tinklu šiandien perduodami ne tik pasikalbėjimai, bet ir radijo stočių programos tarp studijos ir siųstuvo, rašytas tekstas, brėžiniai, įvairūs dokumentai, aliarmo signalai ir skaičiavimo mašinų pagaminti duomenys. Pažangesnės ryšių administracijos dabar jau perduoda taip vadinamus „kompiuterfonus“, kuriuose kartu

sumontuoti telefonas, mikrokompiuteris ir video ekranas. Naudojant šitokį aparatą, labai lengva susirišti su kitais prie telefonų tinklo prijungtais kompiuteriais ir jiems pasiųsti laiškus, mokslinius apskaičiavimus, raportus ir kitokią informaciją.

Visą tą telefonų tinklu siunčiamą informaciją galima perduoti skaitmeninėje formoje, elektros impulsų serijomis. Kiek impulsų reikia kuriai nors žiniai perduoti, priklauso nuo jos informacijos kiekio ir naudojamo kodo. Naudojant standartinę dvejinės sistemos kodą (binary code), gaisro aliarmo signalui pasiųsti užtenka 40 - 50 impulsų; užsisakyti lėktuvo bilietui reikia apie 200 impulsų; pasiųsti trumpą laiškėlį reikėtų apie 3000 - 4000 impulsų. Pasiųsti, kad ir žemos kokybės fotografiją, jau reikalinga apie 10 000 impulsų, o perduoti vienos minutės telefono pasikalbėjimą reikia netoli keturių milijonų impulsų. Kokiu greičiu bus perduotas laiškas ar fotografija paprastai nėra kritiška: kelios sekundės šen ar ten nesudaro didelio skirtumo. Tačiau, perduodant gyvą telefono pasikalbėjimą, perdavimo greitis turi būti mažiausiai 64 000 impulsų per sekundę.

Prieš baigdamas noriu trumpai pažvelgti į ateitį. Ko galima tikėtis iš tolimųjų ryšių technikos per sekančius dešimt ar penkiolika metų.

Skaitytojams, be abejo, pažįstamos kai kuriuose kraštuose kabelių siunčiamos komercinės televizijos laidos. Netolimoje ateityje tiek atpigis paveiklo perdavimas telefono kabeliais, kad daugelyje industriniai išsivysčiusiuose kraštuose bus įvestas videotelefonas. Tai yra, abonentai susirišę vienas su kitu, galės ne tik girdėti vienas kito balsą, bet ir vienas kitą matyti. Provizorinės videotelefonų sistemos jau prieš kelerius metus buvo išbandytos Amerikos ir Europos ryšių bendrovių laboratorijose, bet tuomet visuomenės pareikalavimas buvo per mažas ir videotelefonai pasiliko laboratorijose.

Jau kai kur pradedamas elektroninis pinigų perdavimas telefonų tinklu. Pirmiausiai šią techniką pradėjo naudoti bankai tarpusavio atsiskaitymui, bet dabar jau prie šios sistemos pradedami prijungti didesnieji bankų klientai ir didesnės krautuvės. Turbūt, dauguma iš mūsų naudojamės plastmasinėmis bankų išduotomis kortelėmis, su kurių pagalba galime operuoti savo einamąsias sąskaitas per banko kasos automatų. Tokiomis pat kortelėmis jau kai kur galime užmokėti parduotuvėse už savo pirkinius tiesioginiai per

parduotuvės kompiuterį. Pardavėja suskaičiuoja pirktų prekių kainą, užregistruoja ją krautuvės kompiuteryje ir, gavusi iš pirkėjo banko kortelę, įkiša ją į kompiuterį. Kompiuteris tuoj pat susiriša su pirkėjo banko kompiuteriu, jam perduoda pirkėjo sąskaitos numerį ir pirkinių kainą, kuri atimama iš pirkėjo sąskaitos balanso. Jei pirkėjo sąskaitoje nėra pakankamai pinigų išlaidas padengti, banko kompiuteris tuoj praneša parduvės kompiuteriui, kuris per savo ekraną perduoda tą informaciją pardavėjai. Visa ši transakcija vyksta automatiškai ir užtrunka tik keletą sekundžių. Ateityje automatinis pinigų pervedimas ryšių tinklu apims visas finansines transakcijas ir nebebus reikalo su savimi nešiotis nei pinigų, nei čekių knygutės.

Standartinių telefonų skaičius per ateinančius dešimt metų augs pamažiau, negu per praėjusį dešimtmetį. Tuo pačiu metu telefonų tinklo naudojimas visokios kitokios informacijos perdavimui plėsis labai sparčiu tempu. Prekybininkai ir daugelis profesinių darbuotojų įsigys kompiuterfonus, arba prie savo telefonų prijungs asmeninius kompiuterius, per kuriuos bus galima siųsti ir priimti visokeriopą informaciją.

Pramatoma, kad netolimoje ateityje labai paplis telefonų instaliacija transporto priemonėse, kaip laivuose, lėktuvuose, traukiniuose, sunkvežimiuose ir privačiuose automobiliuose. Dabar telefonai transporto priemonėse dar gana brangūs ir jų naudojimas ribotas. Transportuojamų telefonų sistemos dabar veikia tik didžiuosiuose miestuose ir aptarnauja keliaujančius abonentus tik iki trijų ar keturių kilometrų nuo bazės stoties antenos. Taip pat ribotas abonentų skaičius, nes radijo telefonų transmisijai patogios trumpų bangų juostos turi sutalpinti policijos, aviacijos, gaisrininkų, taksijų kompanijų ir kitų panašių organizacijų radijo ryšių sistemas. Ta problema bus išspręsta dvejopai: įvedant naujas celines radijo telefonų sistemas, kur to paties ilgumo bangos bus panaudotos keliose celėse tame pačiame mieste, ir naudojant ryšių satelitus.

Celinės radijo telefonų sistemos padalina visą aptarnavimo rajoną į keletą (ar keliolika) celių ir jį aptarnauja su trijų ar keturių skirtingų bangų ilgiais, nežiūrint celių skaičiaus - svarbu tik, kad greta viena kitos esančios celės operuotų skirtingomis bangomis. Tuo būdu celinės radijo telefonų sistemos daug ekonomiškiau naudoja tam skirtą radijo bangų spektrą ir galės aptarnauti daug

didesnį geografinį plotą, ir daug didesnį abonentų skaičių.

Satelitiniai radijo telefono ryšiai jau dabar egzistuoja tarp karo laivų ir didesnių keleivinių bei prekinių laivų, bet tam reikalingos gana didelės parabolinės antenos ir stiprūs radijo siųstuvai bei jautrūs imtuvai, kas daugumai mažesnių jūros transporto kompanijų per daug kaštuoja. Tačiau, už kelerių metų į geosinchronines orbitas bus pakelti didesni satelitai, su galingesniais (kelių šimtų vatų) transponderiais ir didesnėmis antenomis. Tokie satelitai galės tiesioginiai susirišti su važiuojančiais traukiniais bei sunkvežimiais bet kurioje to satelito aptarnaujamo kontinento dalyje. Satelito signalą tada bus galima pagauti visai nedidelėmis antenomis ir jį priimti nebrangiais, lengvai aptarnaujamais imtuvais. Norint turėti abipusį ryšį, žinoma, transporto priemonėse reikės turėti ir gana stiprius radijo siųstuvus.

Satelitai taip pat bus naudojami tiesioginiam televizijos programų transliavimui toli nuo miestų ir televizijos stočių gyvenantiems piliečiams. Pirmos tokios tiesioginės satelitinės transliacijos jau dabar bandomos, ir greitai laiku reguliarius aptarnavimas bus įvestas keliuose kraštuose. Nuo 1986 metų pradėdanti operuoti Australijos ryšių satelitų sistema irgi bus, iš dalies, naudojama tiesioginiai televizijos transliacijai į retai apgyventus centrinius kontinento rajonus. Tokiu būdu ten gyvenantys žmonės galės pagauti televizijos laidas su vieno ar pusantro metro diametro parabolinėmis antenomis ir vidutiniško jautrumo imtuvais.

Per paskutinius 200 metų ryšių technika padarė milžinišką pažangą. Tada semaforu buvo galima perduoti žinią per vieno ar gal dviejų kilometrų atstumą, o dabar galima persiųsti informaciją ir televizijos paveikslus net iš tolimųjų mūsų sistemos planetų per šimtus milijonų kilometrų. Tolimųjų ryšių technika ypač smarkiai pažengė į priekį per paskutinius 50 metų. Dabartinė mūsų civilizacija kritiškai priklauso nuo greito informacijos surinkimo, analizavimo ir pasistymo ten, kur ji reikalinga operuoti transporto sistemoms, industriniams procesams, krašto apsaugos organams ir valdžios bei privačių firmų administracijai. Visą pasaulį juosiantis ryšių tinklas suteikia tą informacijos surinkimo ir paskirstymo aptarnavimą, be kurio šių dienų civilizacija negalėtų egzistuoti.

DABARTINĖS LIETUVOS ARCHITEKTŪRINĖ APŽVALGA

D. BALTUTIENĖ

Mums visiems brangus nepriklausomybės laikotarpis, kada visoje Lietuvoje vyko intensyvi statyba, ypač Kaune. Tuo laikotarpiu iškilo įžymūs architektai, kaip M. Songaila, V. Dubeneckis, F. Vizbaras, V. Landsbergis-Žemkalnis ir daugelis kitų.

Mes visi didžiuojamės jais, mokomės iš jų ir skaitome juos savo architektūros tėvais. Ant arch. Songailos buvusių Lietuvos Banko rūmų Kaune iki šiol yra Vytis, kurios kažkokiu stebuklingu būdu nepavyko rusų okupantams išlupti, kaip ir laisvės troškimo iš lietuvių širdžių.

Pokarinėje Lietuvoje architektai iki 1971 metų buvo ruošiami Kauno Politechnikos institute, dabar Vilniaus Inžineriniame Statybos institute ir Lietuvos Dailės institute. Veikia Lietuvos Architektų Sąjunga, turinti apie 500 narių. Leidžia mėnesinį žurnalą *Statyba ir Architektūra*.

Kurie domisi dabartiniu Lietuvos gyvenimu žino, kad buvo daug statoma Šiauliuose, Panevėžyje, Klaipėdoje, Vilniuje, Kaune, taip pat Lietuvos kaime. Nuo 1959 metų daugumoje vyko masinė stambiaplokščių surenkamų namų statyba. Reikėjo gyvenamojo ploto. Taip 1968 metais

Arch. Danguolė Baltutienė

Vilniuje iškilo Žirmūnų gyvenamas rajonas pagal arch. Kasparavičienės projektą ir 1974 metais Lasdynai pagal arch. Vytauto Čekausko projektą, sulaukusį aukšto apdovanojimo. Gal čia kol. Vytautas įkūnijo savo svajonę:

„Ir lyg sapne regiu as Miestą Stebuklingą
Pro gotikos vitražų mėlynus stiklus.“

Lazdynų vaizdas iš lėktuvo Nuotr. A. Sutkaus

Kai važiuoji į Lazdynus per Neries tiltą ir pakeli galvą, prieš akis iškyla bokštinių namų kontūrai. Aukštieji namai ir karūna vainikuoja viso rajono siluetą, virš kurio iškyla televizijos bokšto smailė. Į tamsžalius šlaitus terasomis lipa balti namai. Tą viską riečia pušyno juosta, ir maža sužinoti, kas slypi už jos. O ten yra trys didelės gatvės ir dešimtys mažų gatvelių, ten uždari kiemai pilni gėlynų, vaikų žaidimų aikštelių, jaukūs miškėliai, laiptai vedantys į šlaitus, įvairiai pasuktos namų sekcijos.

Ir kol kas nėra Vilniuje patogesnio gyvenamo rajono. Čia žmonės turi gamtą: - tylą, paukščių čiulbesį, gryną orą ir aliuizijas į senamiestį, esantį tik už kelių kilometrų.

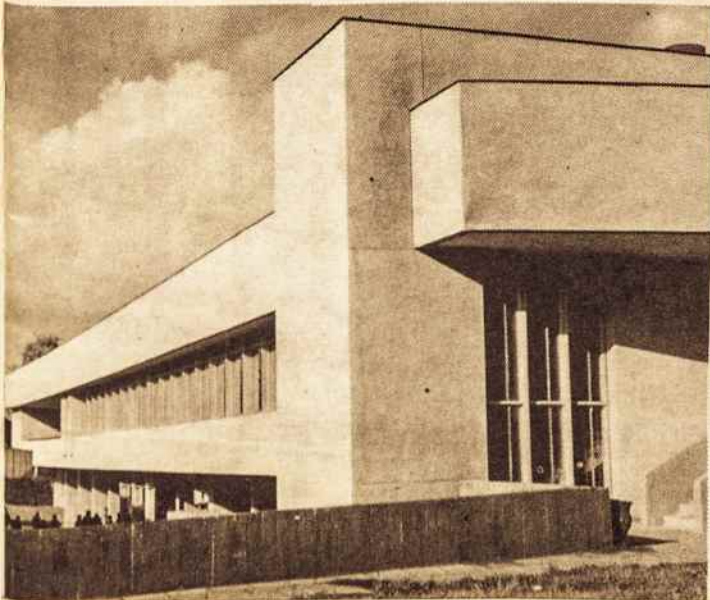
Kol. Vytautas Čekanauskas kartu su kitais pokarinės architektūros „asais“, kaip Vytautas Brėdikis, Algimantas ir Vytautas Nasvyčiai, Justinas Šeibokas - suvažiavo į Vilnių iš Biržų, Vilkaviškio, Kauno, Šiaulių skirtingu laiku, bet visus juos jungė meilė Lietuvai, noras dirbti jos naudai ir grožiui. Ir gimė pastatai, kuriuos galėtumėte patys pamatyti ten nuvažiavę.

1966 metais - Kompozitorių namai Žvėryne (V. Čekanauskas), kurie žavi architektūros ir ją suprančios gamtos darna, jaukais nedideliais tūriais, kur proporcingai išsiteko medis ir plyta.

Po to sekė Dailės Parodų rūmai Vilniaus senamiestyje. Vėl sėkmė, pastatą pripažino tarptautinė ekspertų komisija, kaip naujos architektūros įjungimo į senamiestį pavyzdį! Čia panaudotos modernios ir drauge paprastos medžiagos, kaip estų kolomitas ir aliuminis.

Autobusų stotis (arch. V. Brėdikis)

Nuotr. V. Verbliugevičiaus

Labai įdomus pastatas, tai 1972 metais išaugęs Žemės Ūkio Ekonomikos institutas, šlaite Sierakausko gatvėje, ir dabar gimsta būsimas konservatorijos pastatas - jis stovės Žvėryne ant Neries upės kranto tarp dviejų tiltų. Čia vėl architektas pilnas graužaties ir abejonių, nepasitikėjimo ir kartu kupinas vilčių...

Operos ir Baletų teatro rūmai atkreipia dėmesį net ir ne pirmą kartą Vilniuje besilankančio svečio, įdomus vakare, kai kitapus Neries nuo kalvos prieš akis atsiveria žiburių kaskadomis trykštantis stiklinis jo fasadas, už kurio išvelgsi savo ritmu gyvenantį paslaptinę, jaudinantį teatro pasaulį!

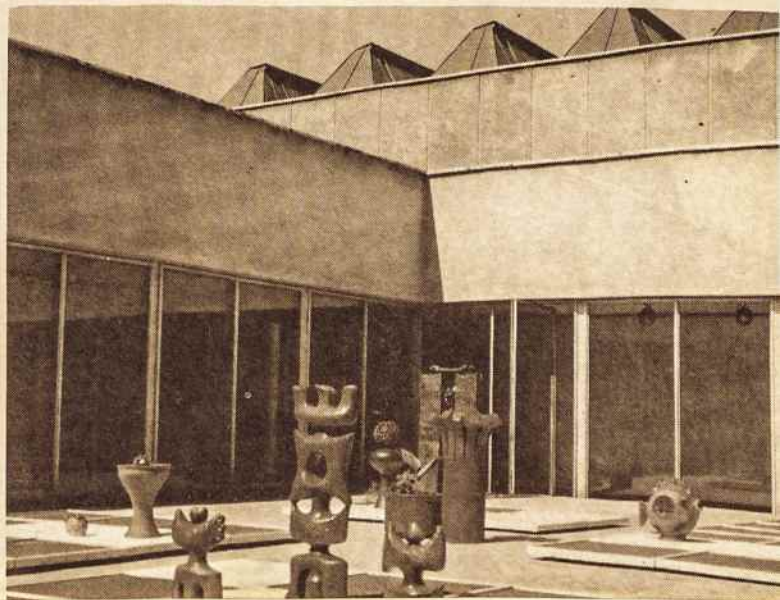
Kol. Nijolei Bučiūtei buvo vos 28 metai, kai ji dalyvavo šio teatro projekto konkurse ir jį laimėjo. Ir paskendo ji tame darbe dešimčiai metų projektuodama ir koreguodama. Rokiškietė, aukso medaliu baigusi gimnaziją, su pagyrimu Dailės institutą Vilniuje, suprojektavo daug iškilų pastatų, daugiausia Vilniuje. Šiuo metu ji eina profesorės pareigas Vilniaus Inžineriniame Statybos institute.

„Lietuvos“ viešbučio pastatas, pagaliau išdygęs dešiniajame Neries krante, tai architektų brolių Nasvyčių kūdikis. 24 aukštai Vilniuje - tai jau dangoraižis, apie kurį svajoja kiekvienas miestas. Tai stiklas ir metalas, kur buvo panaudotos naujausios statybos technikos išgalės, kur įdėta tiek darbo ir širdies.

Pastatą, gal panašų į kitus dangoraižius, vainikuoja banguota smailiu stogeliu dekoratyvi „karūna“, primenanti Vilniaus senamiesčio bokštus.

Dailės parodų rūmai (arch. Čekanauskas)

Nuotr. A. Andrejevo

Viešbutį „Lietuva“ ir išskiria jos savitas ryšys su miestu ir žmogum. Iš to ir atpažįstame Algimanto ir Vytauto braižą, kaip ir kituose jų pastatuose: tai „Neringos“ viešbutis, Centrinis paštas, Dramos teatras Vilniuje ir daug kitų. Tai šviesūs, svetingi interjerai, gelsvas koloritas, „persiliejančios“ erdvės. Pagrindinis dėmesys skiriamas erdvei, kurioje gyvena žmogus.

Man taip dar norėtusi pakalbėti ir apie Vilniaus, Kauno, Kėdainių senamiesčių problemas, apie Lietuvos parkus, kurie man gal labiausiai prie širdies, bet nors trumpai noriu paminėti apie tuos jaunuosius architektus, kurie dar nėra žinomi, bet skinasi kelią, ir gana sėkmingai, kaip architektas Eugenijus Miliūnas, kuris laimėjo miestų statybos projektavimo instituto konkursą, sukurti Paveikslų galeriją Laisvės alėjoje, Kaune, šalia Įgulos bažnyčios, dabar vadinamoje Vitražo aikštėje. Šiam pastatui jau klojami pamatai.

Kitas iš jaunųjų tarpo yra G. Telksnys, kuris 1977 metais suprojektavo „Mėtos“ kavinę Vilniuje ir eklektišką „Bangos“ kavinę Palangoje.

Ne mažiau individualūs ir savotiški architektų A. ir R. Šilinskių sukurti pastatai. Pavergtoje

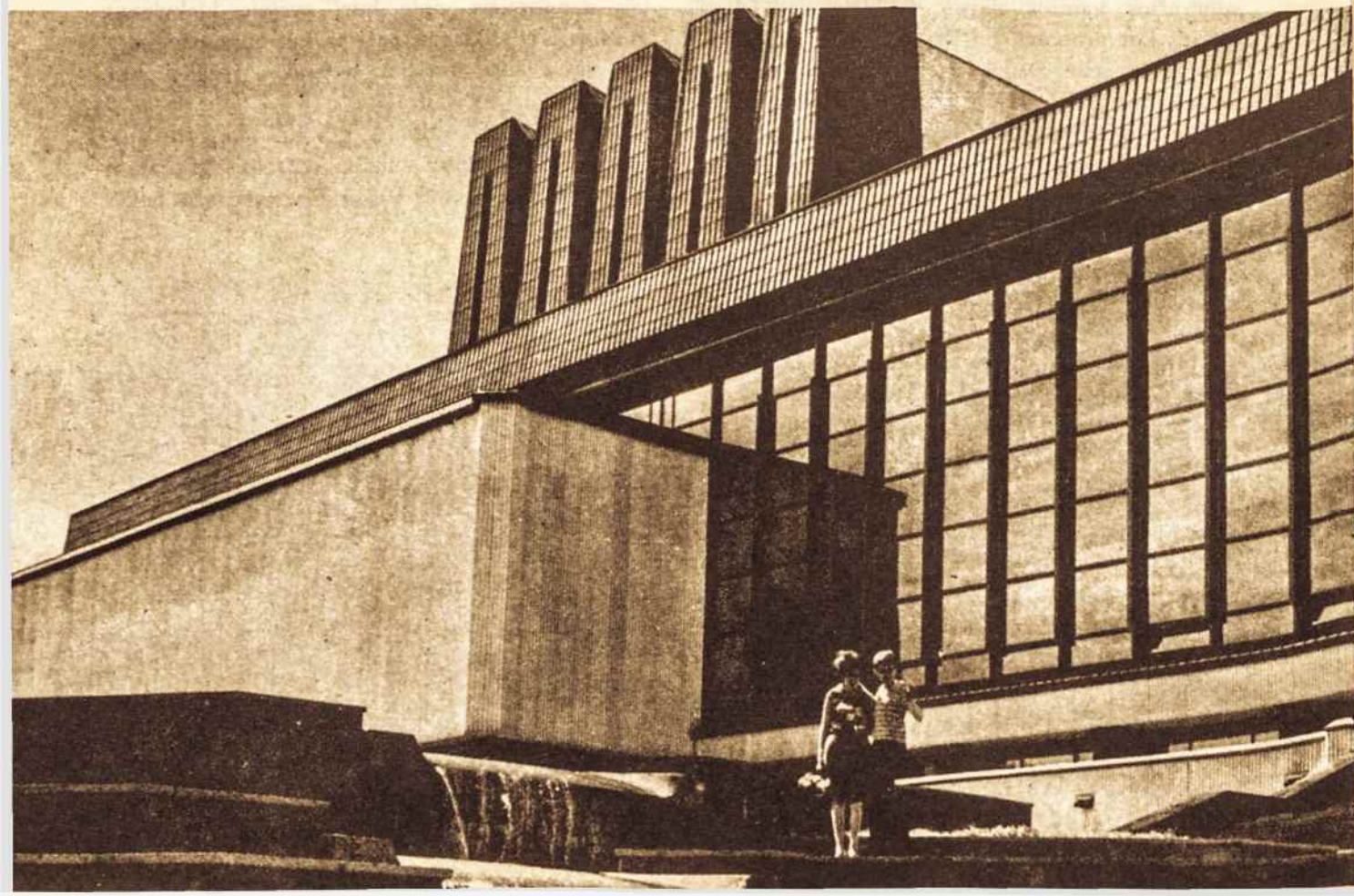
Lietuvoje dar nebuvo plačiau žinoma apie postmodernizmą, kai 1979 metais jie abu suprojektavo „Neringą“ Palangoje.

Architekto J. Anuškevičiaus suprojektuotų poilsio namų prie Sartų ežero architektūra pakylėta iki simbolių kalbos su savo pasvirusiais tūriais. Projektuodamas „Skrydžio“ viešbutį Vilniuje, šis architektas taip pat siekė emocinio poveikio.

Išsėina jaunieji architektai ir į tarptautinius vandenis - neseniai vilnietis Evaldas Adamonis Paryžiuje laimėjo konkursą, kurį skelbė Tarptautinė Architektų Sąjunga, su šūkiu „Architektūra tarnauja vartotojui“. Kol Evaldas suprojektavo gyvenamąjį namą - jis universalus ir patogus, būsimas namo savininkas gali pats nuspręsti kiek aukštų, kiek ir kokio išplanavimo kambariai turėtų būti.

Taigi tokie mūsų garsiausi architektai, tokia mūsų Lietuva, kokią mes ją turime, ir kokia ji tapo mums esant, dirbant, kuriant ir tikint jos šviesne ateitimi.

Vilnius. Akademinio operos ir baleto teatro rūmai (arch. N. Bučiūtė)

INŽINIERIŲ IR ARCHITEKTŲ SĄJUNGOS

AUSTRALIJOJE VII SUVAŽIAVIMO,

ĮVYKUSIO CANBERROJE,

PROTOKOLAS

Suvažiavimo, įvykusio 1984 m. gruodžio 30 d. Lietuvių klubo patalpose, Lyneham priemiestyje, dienotvarkė:

1. Registracija
2. Prezidiumo sudarymas
3. Kol. Jurgio Rubo paskaita
4. Skyrių pranešimai
5. Kol. Danguolės B. Baltutienės pranešimas
6. Tolimesnės veiklos planai
7. Diskusijos
8. Suvažiavimo uždarymas
9. Bendri užkandžiai

Suvažiavimą atidarė Canberros skyriaus pirmininkas kol. Romas Šilinis. Pasveikinęs susi-

rinkusius dalyvius ir padėkojęs už jų atvykimą, jis paprašė skyriaus sekretorių kol. Kostą Makūną perskaityti registracijos sąrašą.

Kol. K. Makūnas iš savo pusės paprašė dalyvius, kad asmuo po paskaitimo jo pavardės atsistotų ir tuo pačiu būtų supažindintas su kitais suvažiavimo dalyviais.

Iš registracijos sąrašo skaitymo paaiškėjo, kad suvažiavime dalyvavo 21 asmuo.

Kol. K. Makūno pasiūlymu į prezidiumą buvo pakviesti kol. Jurgis Žalkauskas - pirmininku ir kol. Napoleonas Volkas - sekretoriumi. Suvažiavimo dalyviai šį pasiūlymą priėmė ir savo pritarimą išreiškė visuotiniu rankų plojimu.

Kol. J. Žalkauskas padėkojo už pasitikėjimą ir, negaištant laiko, pradėjo tęsti susirinkimą toliau, pristatydamas suvažiavimo dienotvarkę. Pasiūlyta dienotvarkė susirinkimo buvo priimta be pakeitimų.

Toliau kol. Žalkauskas pristatė susirinkusiems paskaitininką inž. Jurgį Rubą. Pažymėjo,

*PLIAS Australijos VII suvažiavimo atstovų grupė
Canberroje.*

kad kol. Rubas yra Australijos Telecom tyrimų laboratorijoje Ryšių technikos skyriaus vedėjas ir taip pat dalyvauja su paskaitomis įvairiose tarptautinėse konferencijose kaip Australijos atstovas.

Jo tema buvo „Nuo semaforo iki satelito - Progresas ryšių technikoje“.

Savo paskaitoje prelegentas smulkiai išnagrinėjo ryšių technikos išsivystymą nuo Trojos karo - 1084 metais prieš Kristaus gimimą - iki šios dienos ir taip pat, kokios pažangos galima tikėtis per sekančius 10-15 metų. (*Pilnas paskaitos tekstas išspausdintas šiame numeryje atskirai. Red.*)

Toliau sekė skyrių pranešimai.

Pirmas skyriaus pranešimas pagal alfabetą buvo iš Adelaidės. Jį padarė kol. Donatas Dunda. Pirmiausiai jis Adelaidės skyriaus vardu pasveikino rengėjus ir susirinkusius. Po to supažindino su Adelaidės skyriaus veikla, būtent pranešė, kad skyrius turi 17 finansinių narių. Skyriaus valdybą sudaro kol. A. Pacevičius - pirmininkas, kol. V. Alexander - sekretorius ir kol. T. Žurauskas - išdininkas. Pažymėjo, kad skyriaus veikimas galėtų būti geresnis.

Toliau perdavė suvažiavimui Adelaidės skyriaus pirmininko pasiūlymą, kad Australijos rajono valdyba išleistų vieną *Technikos Žodžio* numerį, kas kainuotų apie vieną tūkstantį dolerių. Be to, kad

nemaišyti su Amerikos Lietuvių Inžinierių ir Architektų Sąjunga (ALIAS), jis siūlo Australijos Sąjungos sutrumpinimą žymėti LIAS (Austr.) ir perdavė PLIAS prašymą, kad Australijos rajono valdyba palaikytų geresnį ryšį su PLIAS.

Pabaigoje pranešė, kad paskutiniu laiku mirė du skyriaus nariai, būtent, inž. K. Reisonas ir inž. K. Tymukas.

Sekantis buvo Canberros skyriaus pranešimas, kurį padarė skyriaus pirmininkas kol. R. Šilinis. Jis mano, kad Canberros skyriaus veikla yra „užmigusi“. Priežastys - dalis narių išėjo į pensiją ir išvažiavo iš Canberros, kitų sveikatos sušlubavo ir išvadoje liko tik šeši nariai, iš kurių tik trys ateina į susirinkimus.

Baigdamas savo pranešimą, jis padėkojo kol. K. Makūnui už įdėtą triūsą, pravedant šį suvažiavimą ir palaikymą ryšio su kitais skyriais.

Melbourn'o skyriaus pranešimas. Pirmininkas kol. Kazys Mioldažys pranešė, kad skyrius turi 30 finansinių narių. Valdybą sudaro kol. K. Mioldažys - pirmininkas/sekretorius ir kol. V. Rekešius - išdininkas. Skyriaus veikla iki šiol buvo normali. Mano, kad didžiausia negerovė ta, kad jaunieji lietuviai inžinieriai ir architektai vengia būti renkami į valdybą, o kai kurie net nėra nariais.

Dalis PLIAS Australijos dalyvių diskusijų metu.

Iš susirinkusių, kol. P. Bimba pridėjo, kad skyrius jau veikia 25 metus ir tikisi, kad šiais metais (1985) bus tos veiklos specialus paminėjimas.

Paskutinis skyriaus pranešimas buvo iš Sydnejaus. Jį padarė to skyriaus sekretorius kol. Vytautas Bernotas. Jis pranešė, kad skyrius turi 14 finansinių narių. Nors veikimas šiuo laiku yra susilpnėjęs, bet ateityje tikimasi, kad pagyvės. Antra vertus, ir dabar laikas nuo laiko skyrius turi susirinkimus socialinio bendradarbiavimo pagrindais. Skyriaus pirmininkas yra kol. Vytautas Juška.

Toliau sekė kol. Danguolės Baltutienės pranešimas apie pokarinės Lietuvos architektūros darbuotojus ir jų darbus. Prelegentė architektūros mokslus baigusi pokarinėje - rusų okupuotoje Lietuvoje ir prieš porą metų atvykusi į Australiją. Ji pranešė, kad dabartinėje Lietuvoje irgi veikia architektų sąjunga, kuri turi virš 500 narių. Architektai pokarinėje Lietuvoje iki 1971 metų buvo ruošiami Kauno Politechnikos Institute, o dabar Vilniaus inžineriniame Statybos Institute ir Lietuvos Dailės Institute. Sąjunga leidžia savo mėnesinį žurnalą *Statyba ir Architektūra*. (Paskaita „Dabartinės Lietuvos architektūrinė apžvalga“ išspausdinta šiame numeryje atskirai. Red.)

Sekantis pranešimas suvažiavimui buvo duotas viešnios iš Chicagos skyriaus kol. Onutės Požarniukaitės. Ji pasveikino suvažiavusius dalyvius Chicagos skyriaus vardu ir palinkėjo jėgų ir ištvermės Australijos Sąjungai. Ji pabrėžė, kad anksčiau per skyrių pranešimus girdėti sunkumai Australijoje, liečią Sąjungos veiklą, yra ir Amerikoje, bet stengiamasi juos nugalėti. Chicagos skyriaus veikimas yra geras. Žinoma, svarbiausias atsiekimas čikagiečių yra žurnalo *Technikos Žodis* leidimas.

Toliau sekė tolimesnės veiklos planai ir diskusijos.

Kol. Jonaitis manė, kad mes negalime lygintis su Chicagos skyriumi. Simpoziumui surengti reikia ir pinigų ir daug atsidavusių asmenų, ko

mes stokojame. Dėkojo kol. Bimbai ir kol. Volkui už jo lankymą jam sergant. Taip pat padėkojo kol. Baltutienei už taip įdomų pranešimą.

Kol. Baltutienė išreiškė apgailestavimą dėl Canberros skyriaus silpno veikimo. Skatino įdėti daugiau energijos ir pasiryžimo.

Kol. Rubas pritarė kol. Baltutienei, patvirtindamas jai, kad reikia daugiau pasiaukojimo, daugiau darbo. Be to, visomis išgalėmis reikia pritraukti prie veiklos jaunąją kartą, leidžiant jai daryti pranešimus bei ruošti paskaitas anglų kalba.

Kol. Bimba klausė, ar yra žinoma kam nors, kokie ryšiai yra tarpe jaunųjų? Be to, jis mano, kad trūksta žinių apie techniką studijuojantį jaunimą. Bendrai, prieita vėl išvados, kad trūksta ryšių su jaunąja karta.

Kol. Baltutis užklausė kol. Pozarniukaitės, ar daug naujosios kartos atstovų turi Chicagos skyrius.

Viešnia iš Chicagos atsakė, kad ta pati problema yra ir Amerikoje - jaunoji karta dėl kalbos sunkumų vengia susirinkimų.

Kol. Genys pritarė, kad jaunoji karta turi problemą su lietuvių kalba.

Kol. Bernotas manė, kad svarbiausia priežastis, kodėl jaunoji karta retai pasirodo, yra ryšio stoka. Reikia stengtis užmegzti su jais asmeniškus ryšius, sujdominti.

Kol. Dunda pareiškė, kad silpnai kalbėdami lietuviškai, jaunieji gėdijasi dalyvauti susirinkimuose.

Kol. Rubas nesutiko su šia nuomone. Jis sakė, kad jie daugiausia dalyvauja Bendruomenės gyvenime. Jis manė, kad reikia daugiau Sąjungai veikti profesinėje srityje, kas turėtų jaunąją kartą sujdominti.

Nesant daugiau kalbėtojų, susirinkimas buvo užbaigtas 5 val. 30 min. vakare.

Toliau vyko bendri užkandžiai, kuriuos suruošė Canberros skyrius. Suvažiavimo prezidiumo pirmininkas kol. J. Žalkauskas visų susirinkusiųjų vardu Canberros skyriui išreiškė už tai padėką.

**Inž. N. Volkas,
sekretorius**

STATYBŲ INŽINIERIUS VYTAUTAS IZBICKAS

J. GIMBUTAS

Kolegą Vytautą Izbicką vieni žinome, kaip veiklų pareigingą ALIAS pirmininką, kiti - kaip visur suspėjantį nuskristi JAV Lietuvių bendruomenės tarybos pirmininką. Visiems inž. Izbickas yra įsiminęs kaip jaunas, judrus ir stiprus vyras. Ir štai, gegužės mėnesio 16 dieną jam sueina 65 metai - oficialus pensijos amžius. Pažįstu Vytautą dar iš studentavimo Lietuvoje, o Amerikoje esame maždaug kaimynai ir to paties ALIAS Bostono skyriaus kolegos nuo 1951 metų.

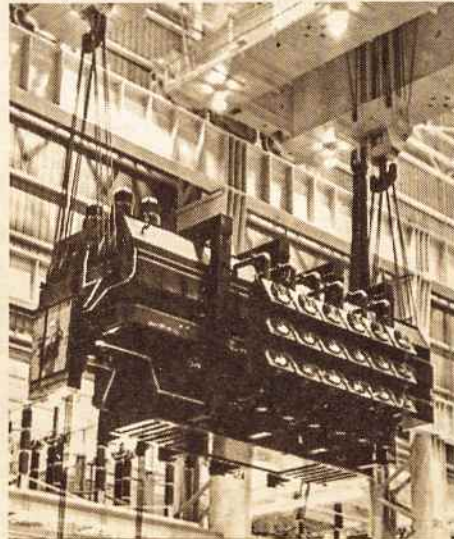
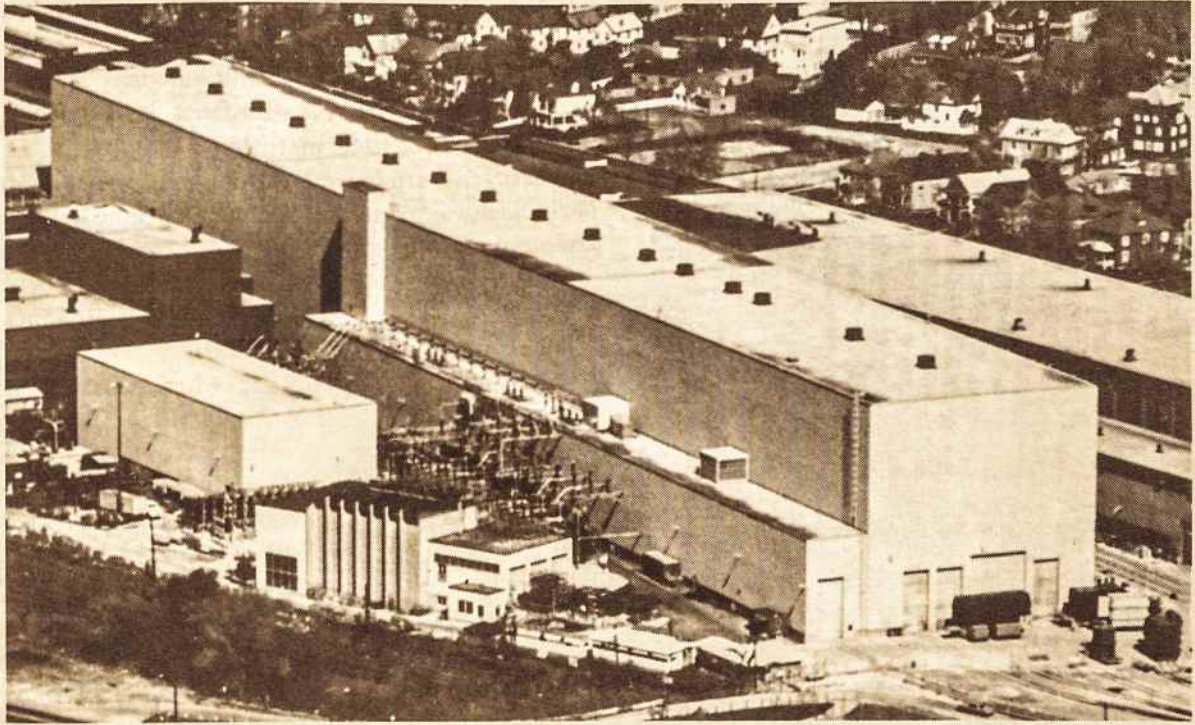
Šia proga, nors trumpai, perbėgsime jo profesinio ir visuomeninio gyvenimo kelią. Savo profesinio darbo viršūnę inž. Izbickas pasiekė didelėje Bostono statybų projektavimo ir priežiūros bendrovėje, Chas. T. Main, kuri projektuoja ir vykdo statybas visame pasaulyje. Čia Izbickas įveikė smarkią konkurenciją ir nuo 1978 metų buvo paskirtas vyriausiu statybos inžinierium šiluminių bei hidroelektrinių jėgainių skyriuje (Chief civil, structural and architectural engineer). Kartu jis yra tos firmos dalininkas (associate). Per penkerius metus iki netikėtos ligos 1984 metais V. Izbicko priežiūroje buvo suprojektuotos šiluminės jėgainės: Azzour South, Kuwait, 8 x 300 MW; City of Lakeland, Florida, 364 MW; Shuwaikh, Kuwait, 4 x 95 MW; Rabigh, Saudi Arabija, 5 x 265 MW; Independence, Arkansas, 2 x 800 MW; Martin Lake, Texas, 4 x 750 MW; Nebraska Public Power District 650 MW; Riyadh, S. Arabija, 16 x 50 MW; Aqaba, Jordan, 2 x 130 MW.

Anksčiau, nuo 1974 metų, inž. Izbickas buvo projektų vadovas ir vadovaujantis statybos inžinierius ilgai pramonės ir hidrotechninių statinių virtinei, iš kurių paminėsim čia tik 600 MW Muju akumulintąsines jėgaines Korėjoje techninę ir ekonominę studiją. Kitas unikalus projektas buvo tuo laiku (1974 - 1976) didžiausia pasaulyje sunkiųjų jonų greitintuvas (heavy ion facility) su masyvinėmis sienomis radiacijai sulaikyti, skaičiuota pagal JAV žemės drebėjimo II zonos

Inž. Vytautas Izbickas

reikalavimus. V. Izbickas pradėjo dirbti Ch. T. Main bendrovėje 1953 metais, greitai perejo visokias statybos ir hidraulikos inžinieriaus pozicijas. 1955 - 1959 metais buvo statybinio projektavimo vedėjas penkių didelių Western Union pramoninių kompleksų; 1961 - 1973 metais dirbo konsultantu JAV valdžiai, ruošdamas techninius ir ekonominius raportus apie vandens parūpinimą pramonei kitose šalyse. Tuo reikalu jam teko nemažai laiko praleisti Vašintono bibliotekose. Iš to ankstesniojo periodo Izbicko atlikti svarbesnieji projektai yra šie: preciziška ultratrumpų bangų radijo antena Waltham, Mass. 1963; didžiųjų šv. Lauryno ir Niagaros hidroelektrinių agregatų našumo nustatymas; Rolland b-vės popieriaus fabrikas Kanadoje 1964; Pakistano Indus upės baseino ir Tarbels užtvankos studijos Pasauliniam bankui 1964 - 1965; Brookhaven National Laboratory magnetų tunelis 1967; General Electric transformatorių fabrikas Pittsfield, Mass., kur 700 tonų kranams pastatytas

*General Electric b-vės transformatorių
surinkimo ir bandymų halė statybos metu
Pittsfield, Massachusetts*

XIV PLIAS-ALIAS suvažiavimo metu iš kairės pirmas sėdi inž. V. Izbickas

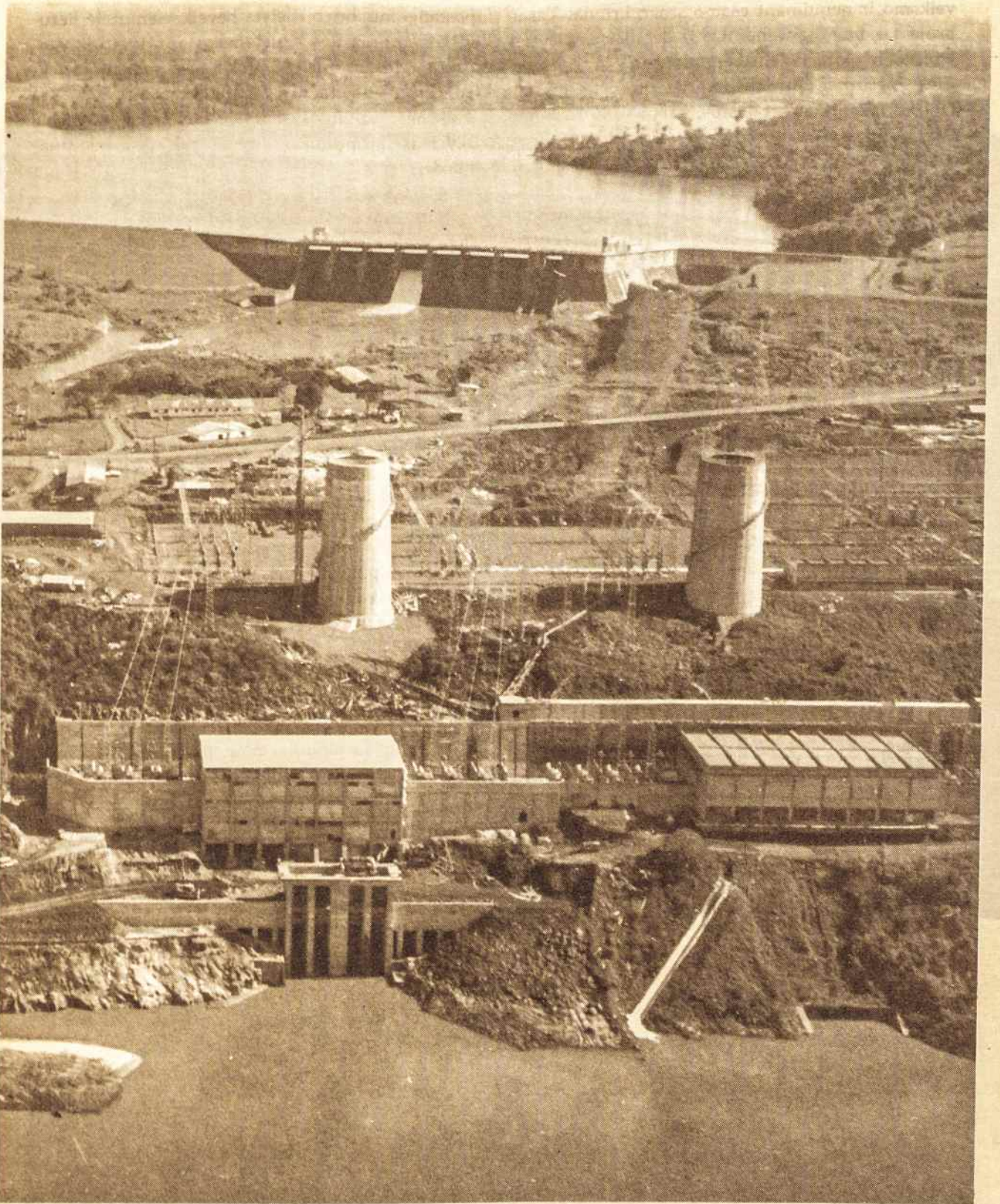
didžiausio tūrio pastatas JAV rytuose, 1965 - 1969; Capivari upės tvenkinių sistema Sao Paulo miesto aprūpinimui vandeniu, 1969; Ekvadoro Paute hidrojągainai 1260 MW studija, 1969 - 1971; Paragvajaus Acaray II užtvanka ir jėgainė 100 MW, 1971 - 1973; Jugoslavijos šiluminės jėgainės 500 MW studija, 1974.

Darbo reikalais Izbickui teko nemažai paskraidyti po pasaulį. Techninių studijų, konsultacijos bei statybos priežiūros tikslais jis buvo Jordane, Anglijoje, Danijoje, Prancūzijoje, Jugoslavijoje, Japonijoje, Ekvadore, Kuvaite, Argentinoje, Paragvajuje, Brazilijoje, Venecueloje, Vokietijoje, Šveicarijoje, Pietų Korėjoje, Maroke (JAV energetikos specialistų komisija 1978) – apie šimtinę atskirų kelionių. Vytautas Izbickas galėjo ugdyti savo profesinius ir organizacinius talentus, sistemingai pagilindamas technines žinias kursuose ar seminaruose: kompiuterių panaudojimas inžinerijoje (Northeastern univ.), inžinerinė ekonomika (Ch. T. Main), seismologija (Mass. Institute of Technology). Jis įsigijo Didžiosios Britanijos, Massachusettso, New Yorko, Nebraskos, Arkansaso profesines registracijas.

Išsami žmogaus biografija turėtų prasidėti jo tėvų ar net protėvių gyvenimo apžvalga. Čia pasitenkinsime paties Vytauto gimimu 1920 m. gegužės 16 d. Latvijoje, Āknystos parapijoje, kur jo senelis Adomas šio šimtmečio pradžioje, atsikėlęs iš Lietuvos, nusipirko nemažą sodybą - vienkiemį.

1938 metais Vytautas baigė progimnaziją Latvijoje, o gimnaziją jau Lietuvoje, Rokiškyje, ir tuoj pat įstojo į V. D. universiteto Technikos fakultetą Kaune, kur 1944 metais baigė Statybos fakultetą hidrotechnikos - melioracijos specialybe. Kurį laiką buvo Vandens kelių katedros asistentu. Buvo ir tebėra Neo-Lituania korp. narys, filisteris. 1941 - 1943 metų buvo išrinktas V. D. universiteto studentų atstovybės prezidiumo nariu. Dalyvavo antinacinėje rezistencijoje Laisvės kovotojų sąjungos eilėse. 1942 metais rinko parašus protestui, kad vokiečiai neuždarytų universiteto ir pasirašė Studentų atstovybės raštą, persiunčiant 43 216 parašų V. D. universiteto vadovybei. Vokiečiams besitraukiant iš Lietuvos, V. Izbickas buvo suimtas, įkalintas ir deportuotas darbams į Vokietiją. Tuojau po karo jam pavyko įsitaisyti britiškame Hamburgo uosto projektavimo biure. Įsteigė lietuvių inžinierių sąjungos Hamburgo skyrių. 1947 - 1951 m. Izbickas jau Anglijoje, dirba vandens kelių ir uostų valdyboje, Pietų Valijos vyr. civilinio inžinieriaus asistentu. Projektavo uostų molus, krantines ir kitus statinius. Gavo profesinio inžinieriaus registraciją, priimtas nariu į Institution of Civil Engineers of Great Britain. Tuos ketverius metus Anglijoje inž. Izbickas buvo aktyvus lietuvių sąjungos vadovybėje, įsteigė lietuvių inžinierių sąjungos skyrių ir su Petru Varkala Lietuvių namų Londone iniciatorius. Su inž. J. Vilčinsku leido ir redagavo vietos lietuvių inžinierių biuletenį. Rašė ir latvių spaudai su Lietuva susijusiais klausimais.

Atvykęs į JAV 1951 metais, Izbickas dvejus metus padirbėjo Bostono Stone and Webster būveje statybos ir hidraulikos inžinierium - projektuotoju. Jis tuoj pat įsijungė į ALIAS Bostono skyrių: 1952 metais buvo pirmininkas, 1954 - 1956 metais visos ALIAS Centro valdybos narys. Netrukus V. Izbickas įstojo į profesines ASCE - American Society of Civil Engineers, AISC - American Institute of Steel Construction, atstovavo savo firmai Stability Research Council draugijas. Rašė bendrinei spaudai, *Technikos Žodžiui*, *Lietuvių Enciklopedijai* ir kiek vėliau amerikiečių techniškiesiems leidiniams. 1982 metais James F. Lincoln Arc Welding Foundation konkurse Izbicko ir T. E. Donovan projekto laimėjo žymenį (Merit award) už sprendimą, kaip sustiprinti apkrautą jėgainės stogo santvarą didesniems krūviams priimti, nesutrukdant jėgainės

Acaray II hidroelektrinė jėgainė Paragvajuje

veiksmo ir nenuimant esamo stogo krūvio. Tasai projektas buvo įgyvendintas ir detaliau aprašytas Izbicko ir kitų dviejų bendraautorių straipsnyje *Civil Engineering* žurnale (April 1984). Kitas V. Izbicko techniškas straipsnis, kartu su P. K. Som, išspausdintas *American Power Conference Proceedings* (April 1983). Tema: Realistiškas turbinų generatorių pamatų projektavimas. Tą paskaita buvo skaityta JAV energijos konferencijoje Čikagoje 1983 metais. Būdamas ALIAS centro valdybos pirmininkas 1977 - 1981 metais, V. Izbickas buvo pakviestas į Baltųjų rūmų konferenciją energijos konservavimo įstatymui svarstyti 1978 . VIII. 1 ir XI. 9. Diskusijoms vadovavo pats prez. J. Carter (žr. fot. *Technikos Žodis*, 1979, nr. 1, viršelis). Inž. Izbickas buvo dviejų Mokslo ir Kūrybos simpoziumų Čikagoje prelegentas: 1977 metais (Vandens bei šiluminės energijos gamyba) ir 1981 metais (Anglis energijos generacijoje).

Savo visuomeninės veiklos viršūnę Vytautas Izbickas pasiekė 1979 metais, kai buvo išrinktas JAV Lietuvių bendruomenės IX tarybos prezidentu pirmininku trejiems metams. LB-nėje jis pradėjo dirbti Bostone. 1953 - 1955 metais buvo apylinkės, o 1956 - 1958 metais apygardos pirmininku. Jis buvo išrinktas į LB tarybą 1961, 1979 ir 1982 metais, tad ir dabar yra jos narys. Buvo dviejų Pasaulio lietuvių bendruomenės seimų nariu.

Nuo 1951 metų V. Izbickas yra aktyvus Pabaltiečių d-jos Naujojoje Anglijoje narys, padėjęs suorganizuoti 78 koncertus. Kelis kartus buvo tos draugijos pirmininkas. Protarpiais inž. Izbickas buvo Nekalto Pr. seserų vienuolijos rėmėjų centro valdybos ir ALKos archyvo direktoriato narys, padėjęs pastatyti naujus pastatus Putname, Conn. Jau keliolika metų buvo Lietuvos laisvės kovotojų sąjungos centro valdyboje, kurios

pastangomis buvo išleista beveik vienintelė lietuviškos antinacinės rezistencijos aprašymo knyga *Laisvės besiekiant* (dr. A. Voketaičio redaguota). V. Izbickas parašė tai knygai anglišką santrauką. Yra Tautinės sąjungos narys, buvo jos Bostono skyriaus pirmininkas, gyvai reiškiasi neolituanuose.

1982 metais Vašingtone, Lietuvos pasiuntinybės rūmų restauravimo komitete, inž. Izbickui teko būti techniniu konsultantu. 1984 metais buvo pirmininkas Bostono ir apylinkių šv. Kazimiero jubiliejaus komiteto. Ligai užpuolus, pastarajame įsipareigojime daugeliu atvejų pirmininką pavadavo Bronius Paliulis. Dar viena akcija, neapsiėjusi be inž. Izbicko talkos, Lituanistikos katedros finansų vaju, kuriuo jis rūpinosi žodžiu ir spaudoje.

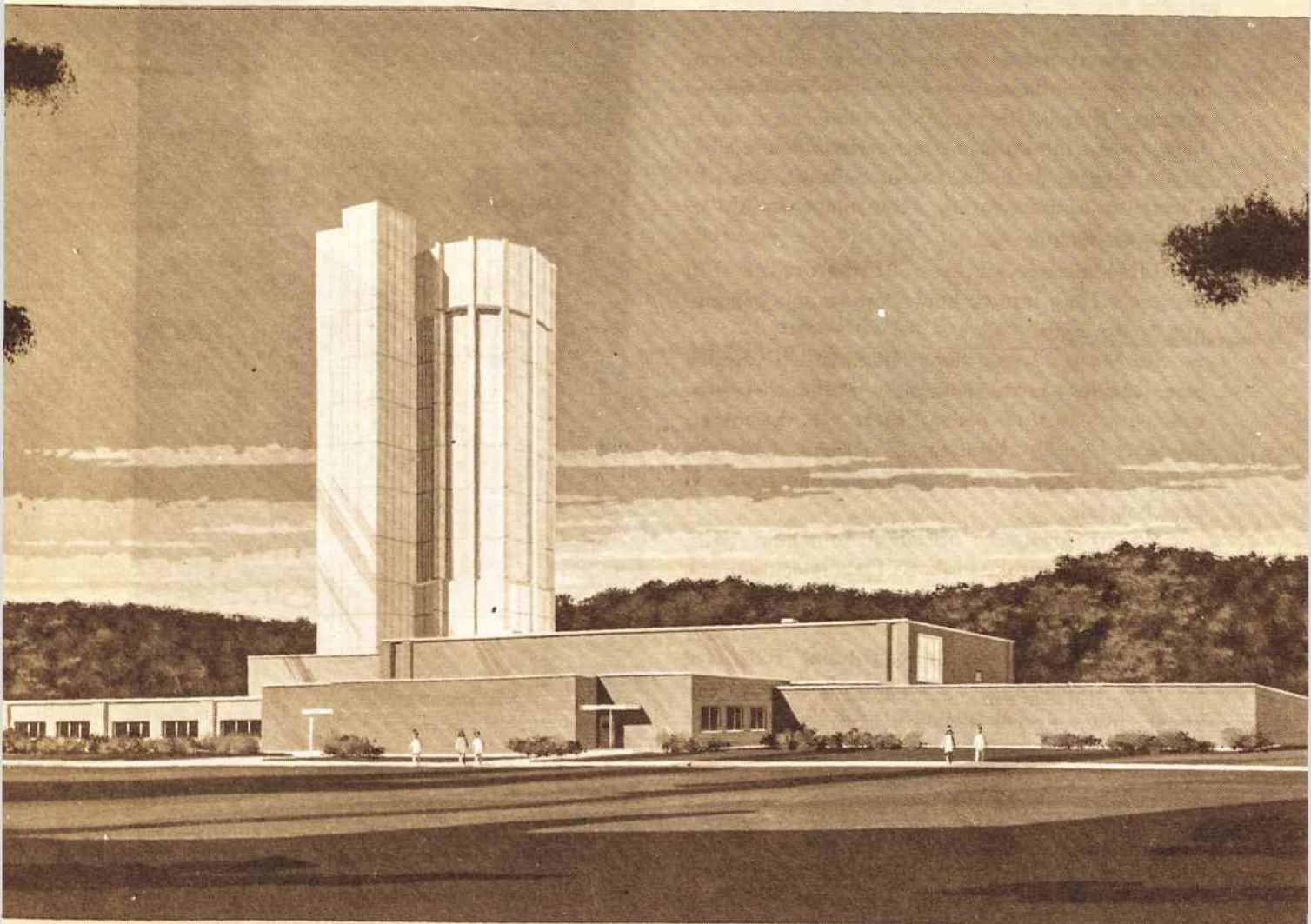
Kurios asmeniškios savybės pagelbėjo Vytautui Izbickui pasiekti profesinių aukštumų ir sėkmingos visuomeninės veiklos? Visų pirma, lietuviškas patriotizmas: lietuviš turi būti geresnis už kitus, savo pavyzdžiu turi kelti savosios tautos garbę. Tolerancija, mokėjimas apsieiti su žmonėmis yra visuomeninės veiklos laidas - ir to talento Izbickui netrūksta. Dėl to jis galėjo VI Pasaulio lietuvių seime 1983 metais Čikagoje sėkmingai suvesti besiginčijančias lietuviškųjų veiksmų grupes. Jo tarpininkavimas privedė prie mūsų grupių geresnio sugyvenimo. Pagaliau jis išrinktas PLB garbės teismo nariu - tikėkimės, kad čia jam darbo nebus.

Vytautas yra vedęs Feliciją Bagdonaitę ir užaugino dukrą Daivą ir sūnų Vytenį, abu išėję aukštuosius mokslus. Gyvena Westwoode, prie Bostono.

XIV PLIAS-ALIAS suvažiavimo dalyviai. Pirmoje eilėje iš kairės penktas sėdi inž. V. Izbickas

IRON AND GEN. STAGYS DIRMANAVAS
 (1957-1958)

Sunkiųjų jonų greitintuvas Oak Ridge, Tennessee

PROF. INŽ. GEN. STASYS DIRMANTAS

(1887 - 1975)

Šių metų sausio 26 diena suėjo dešimt metų nuo amžinos atminties prof. inž. gen. S. Dirmanto mirties. Šios liūdnos sukakties minėjimą suruošė Liet. ats. karininkų Ramovė, Lietuvos Kunigaikštienės Birutės draugija, Šaulių Sąjunga, prof. S. Dirmanto šeimos nariai, dalyvaujant ir ALIAS Chicagos skyriui.

Minėjimas įvyko kovo 31 d., pradėdant jį Mišiomis Tėvų jėzuitų koplyčioje su solo giesmėmis Mišių metu.

Po Mišių 12 val. dienos buvo padėti vainikai prie Laisvės kovų paminklo Jaunimo centro sodelyje. Vainikus padėjo Liet. ats. karininkų Ramovė, Šaulių sąjunga ir ALIAS Chicagos skyrius. Po Ramovės vicepirmininko žodžio ši dalis baigėsi.

Po to prasidėjo oficialioji minėjimo dalis, kurioje kalbas pasakė pulk. K. Dabulevičius ir inž. K. Burba bei buvo rodomas filmas - prof. Stasys Dirmantas..

Minėjimą pravedė ir pagrindinį žodį tarė rengimo komisijos pirmininkas pulk. K. Dabulevičius, kuris plačiai nušvietė prof. S. Dirmanto nueitą gyvenimo kelią bei jo nuveiktus darbus. Iš jo biografijos paaiškėjo, kad, gimęs 1887 metais Raseiniuose; Stasys Dirmantas mokėsi pradžioj Lietuvoje, po to Vokietijoje, Lenkijoje ir pagaliau Vilniuje, kur 1908 metais baigė realinę gimnaziją. Pradėjo studijuoti Maskvoje Geodezijos Institute, kurį baigė 1914 metais inžinieriaus - geodezininko laipsniu. Gavęs Tomske savo srities darbą, neilgai pasidžiaugė, nes visuotinė mobilizacija įtraukė jį į kariškių eiles, kur iki 1918 metų buvo rusų armijos artilerijos karininku. Tačiau tais pat metais, grįžęs į Lietuvą, imasi civilinio darbo - Žemės ūkio ministerijos tarnyboje. Pajutęs savų matininkų trūkumą, greit suorganizavo šiems kursus. Bet besikurianti nuolatinė Lietuvos kariuomenė juto trūkumą patyrusių kariškių ir vėl užverbavo mūsų Stasį Dirmantą naujų kadro ruošimui karo mokykloje - pradžioj inspektorium, vėliau artilerijos, inžinerijos, topografijos ir karo teisės lektoriumi. Taip pat jis prisidėjo ir prie besikuriančio Lietuvos universiteto ir jau 1922 metais tampa Technikos fakulteto geodezijos katedros vedėju, docento

Prof. Stasys Dirmantas

titulu, neapleisdamas ir Technikos mokyklos, kuri ruošė matininkus bei technikus.

Nežiūrint aukštų kariškio pareigų, Stasys Dirmantas laikomas vienu iš svarbiausių specialistų geodezijos srityje ir dažnai buvo siunčiamas atstovauti Lietuvai tarptautiniuose geodezininkų suvažiavimuose. 1933 metais jis pasiprašė būti paleidžiamu į atsargą iš kariuomenės dalinių, kas jam ir buvo leidžiamaa. Jis griebėsi galutinai sutvarkyti Lietuvos trianguliacijos sistemą ir, kiek galima, geriau paruošti kadrus aukštojoje ir viduriniojoje mokslo įstaigose. Tačiau jo patyrimas ir sveika galvosena šaukė jį svarbesniems valstybės reikalams ir 1935 metais paskirtas Lietuvos krašto apsaugos ministru. Tas laikotarpis, matomai, atėmė iš jo daug daugiau laiko ir jam teko atsisakyti mėgiamų profesoriaus pareigų. Jo kadencijos metu kariuomenė aprūpinama geresniais ginklais ir, apamai, sumoderninama, bet nelemtas lenkų ultimatas, kurį vyriausybė priėmė,

privertė gen. S. Dirmantą iš savo posto atsistatydinti. Gavęs atleidimą, prof. S. Dirmantas grįžo į universitetą, Technikos mokyklą toliau tęsti savo pamėgtą darbą.

Suminėjęs keletą faktų apie prof. S. Dirmanto veiklą atsargos karininkų tarpe Lietuvoje ir tremtyje, pulk. K. Dabulevičius perdavė žodį inž. K. Burbai, kuris nušvietė santykį, kaip studento su profesorium ir tremtyje - kolegos su vyresniuoju kolega.

Pasibaigus kalboms, buvo parodytas filmas „Stasys Dirmantas“. Filmas gerai surežisuotas, sudarė gerą vaizdą apie prof. S. Dirmanto veiklą ir jo atsiminimus.

Nežiūrint visos šio minėjimo eigos, Vyrįja! „Plienas“ laiko savo pareiga atskirai paminėti prof. S. Dirmantą kaip savo garbės narį, vadinamą Vyrų - Globėju, šiose *Technikos Žodžio* skiltyse.

*Vainikas nešamas prie paminklo.
Iš k. O. Požarniukaitė, E. Lapas
ir pirm. V. Peseckas
Nuotr. K. Biskio*

Prof. S. Dirmantas savotiškai mėgo technikos studentus. Jo meilė tam studijuojančiam jaunimui reiškėsi ne vien reikalavimu kruopščiai atlikti savo studijų darbus, bet ir kitose profesinio pasiruošimo srityse.

Jo mėgiamiausia, kaip jis dažnai yra išsireiškęs, studentų organizacija buvo Vyrįja! „Plienas“, kuri suteikė jam Vyro - Globėjo („mecenato“) titulą beveik nuo įsisteigimo dienos (1931 m. vasario 13 d.). „Plienas“, be profesinio lavinimosi tikslų,

stengėsi vystyti ir savas lietuviškas tradicijas studentiško organizacijų tarpe, keisdamas pareigūnų vardus iš lotyniškų į lietuviškus, atsikratydamas daugelio „buršiškų“ papročių ne vien susirinkimų, bet ir pobūvių metu. Visai tai „Plieno“ veiklai profesorius mielai pritarė, nekąrtą net paremdamas jų pobūvius finansiškai.

Baigusieji studijas „plieniečiai“ tapdavo Vyrais - Inžinieriais ir vykdė „Plieno“ idėjas gyvenime (vad. Inžinierių korporacija „Plienas“), turėdami nemažai įtakos bendrai inžinierių organizacijų kryptai - sulietuvinti Lietuvos inžineriją. Ir čia profesorius stovėjo su jais. Ne kitaip jis elgėsi ir tremtyje bei čia JAV. Iki pat paskutiniųjų savo gyvenimo metų jis liko mintimis su Vyrįja! „Plienu“.

Su pasididžiavimu ir pagarba prisimena „plieniečiai“ šiandien savo garbingą Vyrą - Globėją prof. inž. gen. Stasį Dirmantą.

Algiūdas A. Didžiulis

Inž. Kosto Burbos kalba

Ivadas

Girdėjote išsamią, stropiai pulkininko Karolio Dabulevičiaus paruoštą prof. inž. generolo Stasio Dirmanto biografinę apybraižą. Man tenka aptarti prof. Dirmantą, ALIAS Chicagos skyriaus ir mūsų žurnalo *Technikos Žodis* vardu. Apsiribosiu prof. Dirmanto veikla tremtyje inžinierių tarpe. Taipogi noriu pasidalinti savo asmeniniais prisiminimais kaip prof. Dirmanto studento Lietuvoje ir apibendrinti jo broožus tame sąrasyje.

Studento įspūdžiai

Prof. S. Dirmantą pažinau įstojęs 1934 metais į Vytauto Didžiojo universitetą, Technikos fakultetą, Kaune, Aleksote, vadinamame Fizikos ir Chemijos institute. Tame institute prof. Dirmantas nuo 1930 metų vadovavo geodezijos katedrai ekstrordinariu profesorium. Pas jį, bei jo asistentą Deksnį, teko atlikti grafinius darbus, skaičiavimus, lauko pratimus už Kauno ribų ir laikyti egzaminą. Tai buvo nelengvas kursas ir ne man vienam drebinio kinkas. Ne visada iškart

pavykdavo patenkinti profesorų. Studentų tarpe jis buvo žinomas kaip griežtas, reikalaujantis, negailestingas, bet teisingas darbų tikrintojas ir egzaminatorius. Prof. Dirmantas skiepijo studentams discipliną ir darbo tobulybę. Kalbos su prof. Dirmantu būdavo trumpos, į gražbylystes nesileisdavo, pasiteisinimų nepripažindavo, buvo tai veiksmo žmogus ir studentus vertindavo pagal atliktus darbus bei parodytas žinias. Pro jo šiurkščią ir kapotą kalbą dažnai prasiverždavo subtilus humoras, kurį iš karto nebuvo lengva atpažinti. Už tos šiurkščios išorės slypėjo teisingas, suprantantis ir toleruojantis, bet reikalaujantis, santūrus ir disciplinuotas žmogus.

Jo mėgiamiausia studentų organizacija buvo Vyrija! „Plienai“, kurios jis buvo „Vyras globėjas“ nuo jos įsisteigimo dienos. Su pasididžiavimu ir pagarba šiandien jį prisimena plieniečiai jo mirties sukakties proga.

Atsimenu, kaip mes, studentai - technikai, 1935 metais didžiavomės, kad štai mūsų profesorius tapo krašto apsaugos ministru. Atrodo, kad prof. Dirmantas niekad nepriklausė kokiam nors politinei partijai, buvo neutralus. Jis stovėjo aukščiau partinio sufanatavimo, tuo pačiu buvo vertas pagarbos ir net susilaukė ministro paskyrimo.

Tad toks yra prof. Dirmantas mano studentiškių dienų prisiminimuose.

Tremtyje

Susitikus Chicagoje ir bendraujant ALIAS bei *Technikos Žodyje* matėsi, kad tremtis ir amžius šiek tiek pakeitė, sušvelnino profesoriaus išorinę laikyseną, nors esmėje jis liko toks pat.

Įsteigus 1949 metais Chicago Inžinierių ir Architektų Sąjungą, prof. Dirmantas tuoj tapo jos aktyviu nariu ir 1951 metais jos pirmininku. Per 24 metus jis retai praleisdavo susirinkimą ir tapo mūsų garbės nariu. Paskutinį kartą teko kalbėtis per XII PLIAS - ALIAS suvažiavimą Chicagoje 1974 m. lapkričio 28 d. - gruodžio 1 d. Prof. Dirmantui tada buvo 87 metai, jis domėjosi visais pranešimais, paskaitomis, paroda ir atrodė tvirtas lyg Lietuvos ažuolas.

Prof. Dirmantas taipogi buvo ilgametis Pasaulio Lietuvių Inžinierių ir Architektų Sąjungos (PLIAS) centro valdybos narys. 1951 m. balandžio mėn., išėjus *Technikos Žodžio* pirmam mėnesiniam numeriui, mes matome prof. Dirmantą to laikraščio redakcinėje kolegijoje. Vėliau *Technikos Žodis* persiorganizavo ir dabar išeina keturis kartus per metus žurnalo pavidale, be pertraukos jau 34-tus metus. Prof. Dirmantas *Technikos Žodyje* per 20 metų rašė istoriniais, kartografiniais, Lietuvos atstatymo planavimo ir inžinierių bei architektų organizaciniais klausimais. Jo plunksnai žurnale viso priklauso daugiau negu 72 puslapiai. *Technikos Žodis* taipogi pakartotinai rašė apie prof. Dirmantą.

Svarbesnieji prof. Dirmanto raštai buvo išleisti Lietuvoje 1919 - 1943 metų laikotarpyje. Jo temos buvo šios: artilerija, topografija, geodezija ir matavimo instrumentai, paklaidų skaičiavimas ir vadovėliai Karo mokyklai, Aukštesniajai technikos mokyklai ir įvairiems kursams.

Tad toks liko prof. Stasys Dirmantas mūsų inžinierių ir architektų atminime.

Padėtas vainikas prie paminklo.

Iš k. O. Požarniukaitė ir pirm. V. Pesecas

Nuotr. K. Biskio

IŠ MŪSŲ VEIKLOS

PLIAS BRAZILIJOS SKYRIAUS

1985 metų valdyba

Pirmininkas

Algirdas Idika
Rua Maestro Chiafarelli, 736
01432 São Paulo, SP
Brasil

Vicepirmininkas

Leonardas Mitrulis
Av. Cursino, 296
04132 São Paulo, SP
Brasil

Iždininkas

Algimantas Žibas
Rua Dr. Thyrso Martins, 264 -
04120 São Paulo, SP apto. 51
Brasil

Sekretorius

Juozas Vaikšnoras
Rua Padre Carlos da Silva, 89
03128 São Paulo, SP
Brasil

Ryšininkas

Nardis Antanaitis
Rua Samambaia, 602
04136 São Paulo, SP
Brasil

Revizorius

Antanas Tyla
Alameda Itu, 433 - apto.102
01421 São Paulo, SP
Brasil

BRAZILIJOS SKYRIAUS VEIKLA

Skyrius įsisteigė 1974 metais. Šiuo metu narių skaičius iš buvusių 21 sumažėjęs net iki 16. Pirmaisiais keleriais metais veikla buvo visai patenkinama. Narių susirinkimai buvo šaukiami kas du - tris mėnesius, kiekvieną kartą vis pas kurį nors kitą narį jo bute. Dalyvaudavo ir žmonos. Susirinkimai būdavo gana gausūs, beveik visuomet ateidavo didesnė pusė narių, prie kurių pridėjus dar ponias, susidarydavo gražus būrys, patogiai sutalpinamas privačiame bute.

Susirinkimuose buvo svarstomi skyriaus reikalai, bendradarbiavimas su kitomis lietuvių organizacijomis, dažniausiai krašto Bendruomene, Jaunimo Sąjunga, laikraščių redakcijomis ir kt. Neretai, rimtam reikalui ištikus, nariai iš savo kišenės sumesdavo gražią sumą pinigų, kaip

finansinę pagalbą visuomeniniams reikalams. Buvo aptariama išvykos į moksliniu ar technišku atžvilgiu įdomias vietas, pvz., universitetus bei jų laboratorijas ir panašiai. Būdavo ruošiamos paskaitos - referatai, kur skyriaus narys papasakodavo apie savo darbovietės techniskus įrengimus, gamybą ir taip pat apie save patį, ką jisai veikia toje kompanijoje. Kito susirinkimo metu kitas narys informuodavo apie savo veiklą ir firmą, kurioje jis darbuojasi. Tokiu būdu nariai ne tik geriau pažindavo vienas kitą, bet taip pat įgydavo žinių apie kai kurias įmones. Be šitų, sakyčiau asmeniško atspalvio paskaitų, būdavo pravedami pasikalbėjimai grynai techniško pobūdžio apie įdomesnius atsiekimus technologijoje ir tų atsiekimų praktišką pritaikymą gyvenime, pvz., progra-

mos Apollo, Pioneer ir Skylab, pailiustruojant skaidrėmis. Paskaitose būdavo paliečiami ir to meto aktualūs projektai, didelio masto statybos ar milžiniškos konstrukcijos, vykdomos tuo metu krašto ar miesto valdžios, kaip São Paulo mieste buvo pravedamas „metro“ - požeminis traukinys gyventojų susisiekimui. Dalis darbų buvo pavesta Amerikos Bechtel bendrovei, vadovaujant inž. Daumantui Dikiniui iš Kalifornijos. Ta proga inž. Dikinis skyriaus susirinkimo metu savo bute pravedė paskaitą apie požeminių traukinių elektros signalizacijos ir kontrolės automatizacinius įrengimus.

Susirinkimai ne visuomet vykdavo skyriaus nario bute, kartais - visuomeninių organizacijų patalpose, Lietuvių Sąjungos rūmuose. Po susirinkimų būdavo socialinė dalis - vaišės su vakariene.

Suminėjome keletą pagrindinių skyriaus veiklą apimančių punktų. Valdyba buvo renkama dvejų metų laikotarpiui. Nariai beveik visi jauni profesionalai, mokslus baigę čia, Brazilijoje, arba kur nors kitur užsienyje. Susirinkimų ir protokolų kalba - lietuvių, nes visi kalba gražiai lietuviškai.

Laikui bėgant, vėliau lankymasis į susirinkimus pradėjo silpnėti. Kas kartą vis mažiau narių pradėjo lankytis šaukiamuose susirinkimuose. Teko praretinti susirinkimus: vietoje dviejų mėnesių, pradėjome rinktis tik porą kartų per metus, o šiuo metu ir dar rečiau. Priežastys - įvairios. Viena iš galimų, tarpe kitų, tai būtų sumažėjęs narių skaičius. Vienas numirė, žymus skaičius persikėlė į JAV ir Kanadą. Dėl emigracijos skyrius neteko 25% savo narių. Bet tai nėra pati

svarbiausia priežastis. Ekonominė krizė, kuri siaučia krašte, turėjo lemiančios įtakos. Atsirado mažiau laisvo laiko, nes visas dėmesys nukrypo į šeimos aprūpinimą ir kovą su kasdieniu pinigų vertės kritimu. Infliacija per metus - 230%.

Pereitų metų lapkričio mėnesio 23 dieną skyriaus vicepirmininkui Leonardui Mitruliui teko atsidurti ligoninėje „hernijos“ operacijai. Tų pačių metų gruodžio mėnesio 1 dieną skyriaus pirmininką Algirdą Idiką, beinančią gatvę Sao Paulo mieste, ištiko infarkto priepuolis. Ligoninėje daktarai išnešė sprendimą, kad chirurginė intervencija, širdies operacija, neišvengiama ir turi būti daroma dabar tuojau, neatidėliojant nei vienos dienos. Buvo įstatyti du „by - pass“ tilteliai ir po 12 dienų ligonis grįžo į namus.

Šiuo metu abudu ligoniai pamažu sveiksta ir stiprėja namuose. Vicepirmininkas Leonardas Mitrulis jau yra beveik „O.K.“ ir tuojau įsijungs į normalų savo darbą, bet pirmininkui Algirdui Idikai dar užruks gerokai ilgiau.

Tokiai situacijai esant, skyriaus vadovybės pajėgumas labai susilpnėjo. Kad išjudinus ir pagyvinus veiklą, planuojama įšvirkšti šviežio kraujo, užverbuojant naujais nariais, neseniai mokslą baigusius jaunos profesionalus, kurių kas metai vis atsiranda po keletą. Be to bus dedamos pastangos, kad įtraukus į valdybą jaunesnius narius. Tikimasi, kad papildžius skyrių naujais nariais, situacija pagerės ir veikla pagyvės. Sekantis susirinkimas, pirmininkui pasveikus, bus pagrindinai paskirtas šito klausimo apsvarstymui.

Algirdas Idika

CHICAGOS SKYRIAUS SUSIRINKIMAS

Lietuvių Tautinių namų salėje 1985 m. kovo 29 d. pirmininkas Vytautas Peseckas atidarė Chicagos skyriaus susirinkimą, kuriam pirmininkauti pakvietė Albiną Smolinską. Susirinkimo sekretorium Albinas pasirinko Algirdą Didžiulį. Kadangi prieš metus išrinkta skyriaus valdyba sutiko pasilikti dar antrai kadencijai, susirinkimas tam pritarė vienbalsiai. Skyriaus sekretoriui Pranui Nariui išvykus dirbti į Pakistaną, jo vieton buvo pasiūlytas ir vienbalsiai patvirtintas Vladas Sinkus.

Pirmininkas Vytautas Peseckas pakvietė visus kuo gausiausiai dalyvauti inžinieriaus, generolo, profesoriaus Stasio Dirmanto dešimt metų mirties minėjime, kuris organizuojamas ramovėnų, šaulių, birutiečių ir ALIAS Chicagos skyriaus. Po pamaldų Jėzuitų koplyčioje, vainiko padėjimo prie žuvusiems už laisvę paminklo ir konsulės Juzės Daudžvardienės kalbos, bus akademija Tautiniuose namuose, kur pulk. K. Dabulevičius kalbės apie Dirmantą kaip generolą, inž. K. Burba - kaip inžinierių. Po kalbų bus rodomas apie Dirmantą

ATSIŪSTA PAMINĖTI

filmas ir po to vaišės surengtos birutiečių. ALIAS vainiką prie paminklo padės Onutė Požarniukaitė, Edvardas Lapas ir Vytautas Peseckas.

Sekmadienį, gegužės 26 d., įvyks pavasarinis piknikas, kuriam vadovauja Edvardas Lapas. Diena prasidės 8:00 val. ryto golfo turnyru Justo Lieponio „Old Oak“ laukuose. Po to bus piknikas su baru, kurį aptarnaus Lieponio tarnautojai. Pirmininkas pranešė, kad sekantis susirinkimas įvyks gegužės 3 d., kuriame kalbės inž. Karvelis Amerikos gynybos klausimais.

Po visų pranešimų susirinkimo pirmininkas Smolinskas pristatė vakaro kalbėtoją Onutę Požarniukaitę, kuri praleido savo atostogas Australijoje ir pasidalino įspūdžiais su susirinkusiais. Įžangoje ji pažymėjo, kad Australija yra Anglijos kolonija ir ten yra jos šaknys. Tai parodo ir jos vėliava. Pirmieji Australijos kolonistai buvo Anglijos kaliniai, kurie ten atsirado po kapitono Cook paskelbimo Australiją Britanijos kolonija.

1978 metais buvo atvežti pirmieji kaliniai. Jiems buvo pastatyti barakai - kalėjimai. Iš kalinių tarpo atsirado ir pirmieji architektai: Francis Stingway suprojektavo pirmą kalėjimą. Kolonizuojant šį žemyną, statyba buvo ne tik labai gyva, bet ir reikalinga. Australija buvo ir yra turtingas kraštas: buvo pakankamai kapitalo finansuoti kalėjimus, gubernatoriaus rūmus, bažnyčias, viešbučius, tavernas ir privačias gyvenvietes. Stingway buvo amnestuotas ir tuojau paskirtas vyriausio architekto pareigoms. Gyvenimui pagerėjus, ir imigracija į Australiją žymiai pagyvėjo. 1901 metais šešios Australijos teritorijos susijungė į vieną valstybę. Sidnėjus ir Adelaidė ėmė

Skyriaus pirmininkas Vytautas Peseckas kalba į susirinkimo dalyvius

Nuotr. P. Kiršino

varžytis dėl sostinės titulo. Kompromisas buvo pasiektas, sostinė buvo sukurta beveik plikuose laukuose ir pavadinta Canberra. Canberrai išplantuoti buvo paskelbtas konkursas. Pirmą vietą atiteko architektui Griffin iš Maywood, Illinois. Statyba buvo pravedta pagal jo planą. Tuojau buvo pastatyti puikūs parlamento rūmai. Išplanavimas ir statyba buvo labai prabangi, išlaidų nebuvo paisoma ir rezultate vaizdai buvo labai malonūs. Į architektūrą buvo įtrauktos ir gausios gamtos dovanos: medžiai, gėlės ir ypatingai vanduo, daugiausiai fontanų pavidale. Onutė plačiai pavaizdavo skaidrėmis ir žodžiais Australijos operos rūmus, kurie gal būt neturi lygių net visame pasaulyje.

Onutė Požarniukaitė įdėjo daug pastangų ir nepagailėjo išlaidų šio pranešimo parengimui su gausiomis skaidrėmis. Drąsiai galima tvirtinti, kad jos paveikslai parodyti ekrane buvo profesionalinio lygio, įdomūs ir labai stilingai bei skoningai suorganizuoti ir parodyti. Nors jos tema buvo Australijos architektūra, ji dar nuo savęs pridėjo ir būdingus Australijos gyvulius, kengūras, koalas, Australijos paukščius ir augalus bei gėles. Apie 40 dalyvių, nepabūgę blogo oro, nesigailėjo atvykę į šį susirinkimą. Po trumpų vaišių visi skirstėsi praturtinti žiniomis apie šį tolimą kontinentą, dėka Onutės Požarniukaitės talento ir pastangų.

Petras Kiršinas

Onutė Požarniukaitė daro pranešimą apie savo atostogas ir Australijos architektūrą

Nuotr. P. Kiršino

NAUJA AKADEMIKĖ

LIMA SVERAITĖ - Chemijos inžinierė.

1984 metais gruodžio mėnesį Lima Sveraitė įsigijo Michigano universitete, Ann Arbor, su pagyrimu Bakalauro laipsnį iš cheminės inžinerijos. Šiuo metu priklauso Moterų inžinierių sąjungai ir Chemijos inžinierių institutui.

Baigė šeštadieninės Lituanistinės mokyklos aštuonis skyrius, žaidė tinklinio komandoje „Kovas“, dainavo S. Sližio chore, šoko „Šilainėje“, buvo skautė.

Tikimasi, kad ateityje Lima skaitys lietuvišką spaudą, neužmiršdama lietuvių kalbos ir viso kito, ką ją tėveliai mokė ir ko mūsų visuomenė iš jos nori.

Inž. *Lima Sveraitė* pradėjo dirbti savo srityje Connecticut Frito-Lay Pepsicola bendrovėje.

Lima Sveraitė

SKAITYTOJŲ LAIŠKAI

Redakcijai:

Ačiū už prisiūtą *Technikos Žodžio* leidinį. Ta pačia proga siunčiu šimto dolerių čekį žurnalui *Technikos Žodis* paremti. Kartu prašau sustabdyti prenumeratą.

Ačiū už viską.

Adelė Sakalienė

Kaip žinome, ponias Sakalienė yra buvusio Technikos Žodžio ilgamečio Spaudos sekcijos vadovo a.a. Juozo Sakalo našlė.

Už žurnalo parėmimą ponias Sakalienei nuoširdžiai dėkojame.

Red.

Administracijai:

Prašau neužsakyti leidinių bei prekių man daugiau nesiųsti.

D. Jazbutis

Mielas Kolega,

Vakar gavau naujausią *Technikos Žodžio* numerį (Nr. 4, 1984) ir knygą apie IV Mokslo ir Kūrybos simpoziumą. Labai dėkoju ir džiaugiuosi, kad leidiniai yra gražūs ir turiningi. Žinau, kad į tą darbą įdedate daug triūso, todėl dėkoju Tamstai asmeniškai ir kitiems bendradarbiams. Už žurnalą ir knygą atsiskaitysiu šiomis dienomis pagal nurodytą adresą.

Geriausi linkėjimai Tamstai,

Jūsų J. Vilčinskas

Didžiai Gerbiamieji

Ačiū!

Knygą labai gražiai išleidote.

Jūsų Leonardas A. Dargis

ATSIŪSTA PAMINĖTI

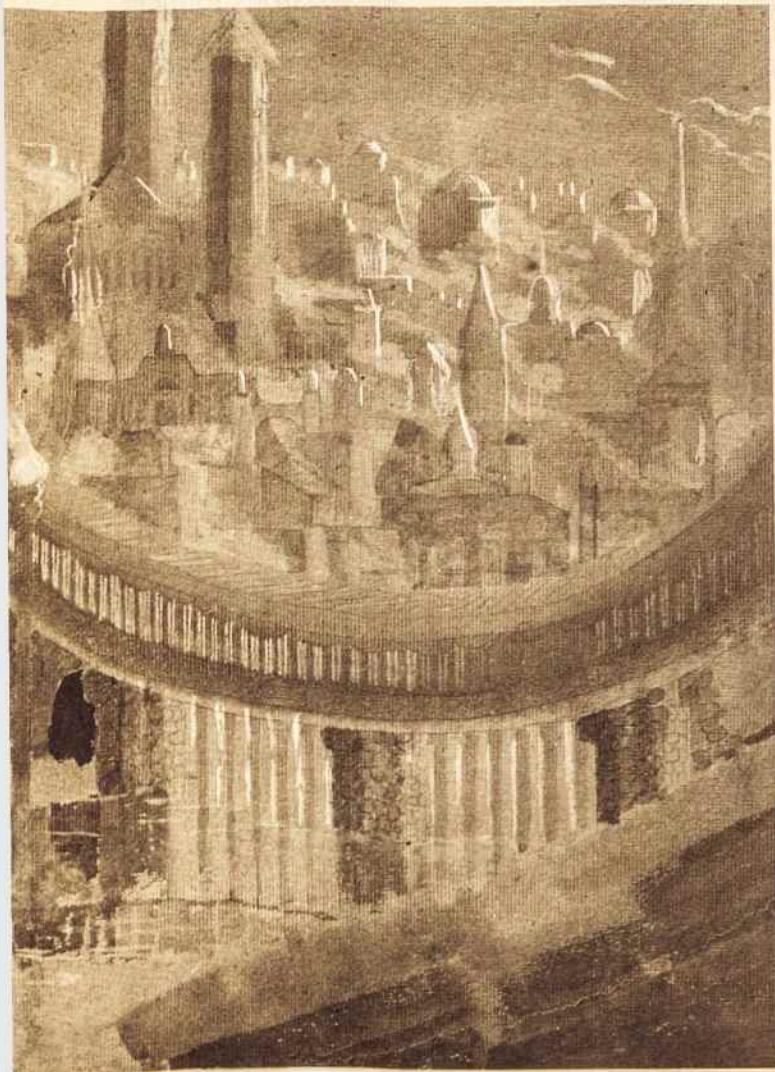
Aleksis Rannit, estas, bet dalį savo gyvenimo praleidęs Lietuvoje. Tai švelni draugiška, mandagi, turtinga mintimis bei darbais asmenybė. Laisvai mokėjo kalbėti estiškai, lietuviškai (žmona Gražina), angliškai, vokiškai, rusiškai ir prancūziškai. Širdyje buvo tikras estas patriotas, bet visą laiką liko ir lietuviams ištikimu draugu, reikalui esant, gynė Lietuvos reikalus. Šis žymus Estijos rašytojas, poetas, meno ir istorijos kritikas 1939 metais įsirašė į Lietuvių rašytojų draugiją, susirado daug jį pamėgusių kolegų draugų.

Reikia paminėti, kad Rannitas ne tik vertė lietuvių veikalus ir poeziją į estų kalbą, bet taip pat rašė nenuilstamai apie Lietuvos laimėjimus, nelaimes bei kultūrinius atsiekimus vokiečių ir prancūzų spaudoje. Susipažinęs su M. K. Čiurlionio kūryba, niekuomet neatitrūko nuo jos: kaip kritikas ją nagrinėjo. Čiurlionis Rannitui - misterija.

Koks sutapimas...

Užgeso Aleksis Rannito gyvenimas New Heaven. Conn., vos pasirodžius jo parašytai knygai-

Miestas, 1908

MIKALOJUS KONSTANTINAS ČIURLIONIS

LITHUANIAN VISIONARY PAINTER

Per paskutiniuosius dešimt metų buvo daug kartų užsiminta, ar tai rašyta, ar tai kalbėta apie Mikalojų Konstantiną Čiurlionį. Kas tuo interesavosi, savo žinių lobyną galėjo praturtinti įvairiomis progomis. Čiurlionis, tapęs gilia nesuprantama asmenybe, buvo ne vieną kartą pasirinktas temai, ruošiant aukštesnių mokslo laipsnių išgyjimą. Kai patenka į rankas tokia knyga, kaip *Lithuanian Visionary Painter*, svetimtaučio Alexis Rannit parašyta anglų kalba, tada sustoji, nustembi ir sakai: „Kaip puiku!“

Šios knygos išleidimu rūpinosi Amerikos Lietuvių Bibliotekos leidykla, 3001 W. 59th St., Chicago, IL 60629, USA. Išleista 1984 metais. Šaltiniais, apipavidalinimu ir reprodukcijų išrinkimu bei išdėstymu rūpinosi Kazys Varnelis. Redaktorius padėjėja Nijolė Gražulienė. Techninis redaktorius Petras Aleksa. Kongreso knygos katalogo kortelės numeris: 84-85525 ISBN O - 932042-26-0. Tiražas ir kaina nepažymėti.

Pirmutinį knygos puslapį puošia M. K. Čiurlionio autografas, o vertus kitą lapą, matome vienintelę šioj knygoj nuotrauką, kur pats Čiurlionis besėdįs su savo žmona Sofija 1909 metais. Toliau sutinkame įžangą ir palyginimų chronologiją, kuri pradeda M. K. Čiurlionio gimimu 1875 m. rugsėjo 22 d., Varėnoje. Jo tėvai Konstantinas ir Adelė Čiurlioniai.

1893 - 1894 m. priimtas į Varšuvos muzikos konservatoriją, pianino klasę, kurią baigia 1899 m. Studijas tęsia Leipzigo muzikos mokykloje.

1902 m. rašytame laiške savo draugui kompozitoriui E. Morawski, pabrėžia, kad po diplomo įsigyjimo, paliks muziką.

1903 m. lanko Kauzik meno studiją Varšuvoje.

1904 m. toliau tęsia meno studijas Varšuvoje, kur nutapo ciklą *Laidotuvės*.

1905 - 1909 m. visa širdimi atsidadęs tapybai, sukuria savo žymiuosius meno kūrinius.

1910 m. gydos protinių ligų Pustelnik ligoninėje, netoli Varšuvos.

1911 m. - miršta. Palaidotas Rasų kapinėse Vilniuje. Po mirties didelis susidomėjimas jo kūryba, rengiamos jo darbų parodos Lietuvoje ir užsienyje.

Demonas, 1909

Reikia pažymėti, kad prie šių anksčiau paminėtų datų prijungiami ir žymiųjų menininkų, rašytojų, poetų, muzikų, kompozitorių tuo metu įvykę jų gyvenime svarbesnieji įvykiai.

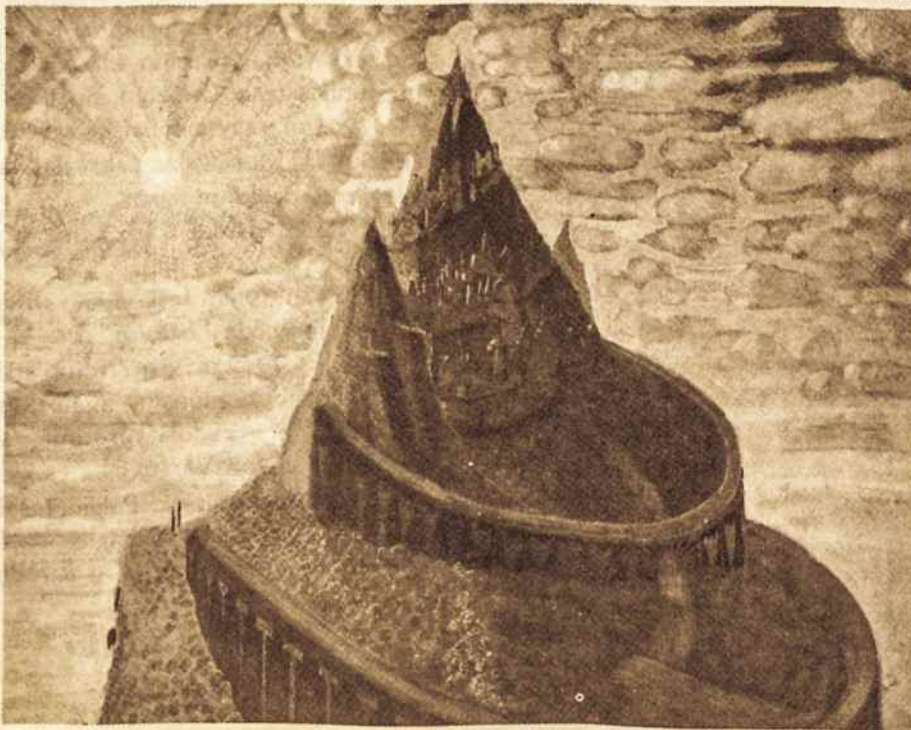
Toliau, atsižvelgiant į Čiurlionio pasaulėžiūrą bei kūrybinę filosofiją, nagrinėjama palyginamaisiais motyvais jo kūryba. Vienas iš tų paslaptinių jų motyvų - aiškinimas jo sukurtos muzikos, įsiliejančios į spalvų derinį jo tapybos kūriniuose.

Knygos antroje dalyje randame Čiurlionio 96 tapybos kūrinius, iš kurių 32 bandyta išgauti

originalias dailininko sukurtas spalvas. Kiekvieno šio paveikslo pavadinimas išspausdintas dviejuose sąrašuose; paskutiniai trys puslapiai užima šaltinius, kuriais naudojosi šios knygos autorius Aleksis Rannit.

Knyga išleista gražiai - didelis formatas, kieti viršeliai, geras popieris. Įdomi dovana lietuviui, nemokančiam savos kalbos, ar svetimtaučiu, įvertinančiam kitų tautų menininkus.

Rūta Jautokienė

LIETUVIŲ FONDAS

Fondo steigėjai ir rėmėjai turi stiprų pagrindą džiaugtis ir didžiuotis Fondo įkūrimo idėja ir jo įspūdingu augimu.

Fondo veikla yra artimai susirišusi su mūsų Sąjunga. 1964 m. sausio 25 d. Chicagos skyriaus bankete ALIAS Centro valdybos pirm. Česlovas Staniulis (miręs 1983. II. 10), atvykęs iš Detroito, įteikė 1000 dolerių čekį Lietuvių Fondo tarybos nariui, trečiam tūkstantininkui kolegai Viktorui Naudžiui ir įsijungė į LF veiklą. Neatsiliko Chicagos (500 dol.), Bostono (100 dol. ir Los Angeles (100 dol.) skyriai. Neminėsime atskirų kolegų asmeninius įnašus, bet jų yra daug. Manau, kad šiuo reikalu skaičiai ir grafikos yra daug iškalbingesni kaip žodinis dėstymas.

1984 metais Fondo pagrindinis kapitalas padidėjo 420 500 doleriais. Pelno paskirstyta 165 000 dol.

Pernai į Fondą įstojo 244 nauji nariai. Iš viso Fonde yra 5560 narių.

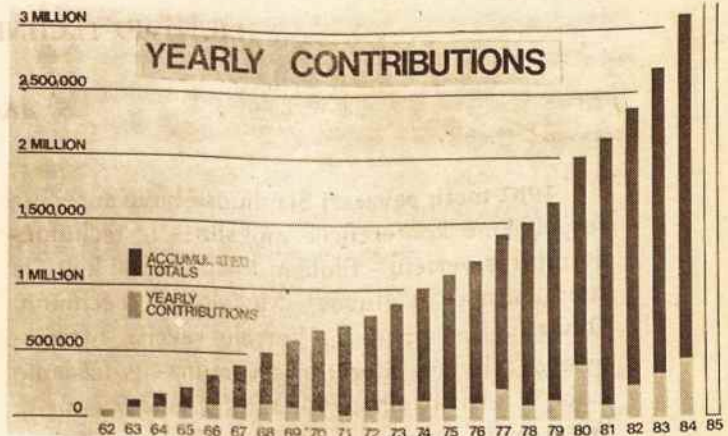
Palikimais gauta 55 900 dol., o nuo įsikūrimo pradžios - 810 000 dol.

Neskelbiamas aukotojas įnešė 100 000 dol.

Tolimesnis tikslas per ateinančius penkerius metus pasiekti 5 000 000 dol.

Pelno paskirstymas:

1. Švietimui - 95 000 dol.; 2. Kultūriniais reikalams - 38 000 dol.; 3. Visuomeniniams reikalams - 32 000 dol., iš viso - 165 000 dol.

Bendras Fondo augimo vaizdas

Sparčiai augantis Lietuvių Fondas liudija, kad pasirinktoji mintis jį ugdyti labai artima plačiai lietuviškai visuomenei. Junkimės glaudžiau prie Fondo veiklos ir asmeniniai, ir organizaciniai.

J. Rimkevičius

Metinės įplaukos ir Fondo augimas

LIETUVIŲ FONDO NARIŲ ĮMOKŲ AUGIMAS				LIETUVIŲ FONDO PELNO PADALINIMAS		METINĖS PAJAMOS, IŠLAIDOS IR PELNAS NUOŠIMČIAIS		
Metai	Narių sk.	Metinė suma \$	Bendrai \$	Metinė suma \$	Iš viso	Pajamos %	Išlaidos %	Pelnas %
1962	98	44,505	44,505	1,200	1,200	4.94	.51	4.43
1963	299	59,575	104,080	3,000	4,200	5.20	1.21	3.99
1964	225	63,321	167,401	5,500	9,700	4.13	1.08	3.05
1965	324	61,728	229,129	10,000	19,700	3.49	.69	2.80
1966	440	87,279	316,408	—	19,700	4.11	1.22	2.89
1967	370	83,864	400,272	20,000	39,700	8.26	1.38	6.88
1968	466	115,728	516,000	28,000	67,700	7.45	2.34	5.11
1969	336	93,612	609,612	33,300	101,000	7.63	2.10	5.53
1970	204	65,398	675,010	31,000	132,000	6.37	1.81	4.56
1971	139	45,436	720,446	40,000	172,000	7.32	1.49	5.83
1972	281	73,174	793,620	57,380	229,380	9.87	2.37	7.50
1973	224	102,151	895,771	50,000	279,380	8.60	2.00	6.30
1974	498	147,547	1,043,318	24,770	304,150	3.84	2.09	1.75
1975	121	67,973	1,111,251	51,712	355,862	6.08	1.63	4.45
1976	245	103,738	1,215,029	49,000	404,862	6.07	1.85	2.22
1977	146	216,571	1,431,600	71,815	476,677	7.52	1.45	6.07
1978	102	93,141	1,524,741	73,374	550,051	7.37	1.73	5.64
1979	208	126,659	1,651,400	93,768	643,819	7.57	1.73	5.84
1980	134	375,883	2,027,283	112,766	756,585	9.64	2.40	7.24
1981	156	122,160	2,149,443	135,000	891,585	11.25	2.04	9.21
1982	187	228,480	2,377,923	140,000	1,031,585	12.51	4.60	7.91
1983	113	303,937	2,681,860	160,000	1,191,585	12.95	4.29	8.67
1984	244	420,437	3,102,297	165,000	1,356,586	11.70	4.01	7.69
5,560								

KAS NAUJO TĖVYNĖJE

UŽSIENINĖS TERMINOLOGIJOS PANAUDOJIMAS

LIETUVIŲ TECHNINĖJE LITERATŪROJE

S. BAČKAITIS

1982 metų pavasarį Šiauliuose buvo surengta respublikinė konferencija mokslinės ir techninės literatūros vertėjų - filologų kvalifikacijai kelti. Ją suorganizavo Lietuvos Mokslinių Techninių Draugijų Visuomeninių Vertėjų sekcija. Straipsnyje „Techninės literatūros vertimas iš užsienio kalbų“, kuris talpintas 1983 m. *Mokslas ir Technika* liepos mėn. numeryje, Česlovas Rimkus, Kauno Politechnikos Instituto docentas ir pedagogikos mokslų kandidatas, gvildena šioje konferencijoje aptartas problemas, kurios ir mums rašantiems lietuvių kalba techniniais klausimais gali būti ne tik įdomios, bet taip pat ir informatyvios. Tolimesnėse skiltyse yra cituojami be komentarų parinkti iš Česlovo Rimkaus straipsnio paragrafai, kurie manau atskleis procesą, pagal kurį nauji techniniai svetimžodžiai yra įtraukiami į lietuvių techninę literatūrą, ir kas darytina ateityje, kad būtų galima išlaikyti kalbos kultūrą bei išvengti barbarizmų. Seka ištrauka:

Mokslinės ir techninės literatūros vertimas iš užsienio kalbų įgauna vis didesnę reikšmę didėjant būtinumui nuolat ir plačiau keistis informacija apie mokslinius, techninius ir gamybinius pasiekimus.

Mūsų respublikoje techninę literatūrą užsienio kalba daugiausia skaito ir verčia vertėjai, dirbantys pramonės įmonėse, organizacijose, aukštųjų ir specialiųjų technikos mokyklų dėstytojai, moksliniai darbuotojai ir aukštųjų technikos mokyklų bei fakultetų studentai.

Techninei literatūrai versti reikia labai aukštos kvalifikacijos vertėjo, gerai mokančio ne tik tą kalbą, iš kurios verčia, bei tą, į kurią verčia, bet ir suprantančio patį dalyką. Etatiniais vertėjais pramonės įmonėse, organizacijose dirba beveik tik filologai, todėl jiems reikalinga specialistų konsultacija. Mūsų šalyje kol kas nėra valstybinės techninės literatūros vertėjų rengimo

sistemos. Vadinasi, vertėjas turi savarankiškai persikvalifikuoti, o tai ilgas ir skausmingas kelias. Tuo labiau, kad vertėjui dėl mokslų integracijos daugiausia tenka susidurti su plataus profilio literatūra.

Taigi pirmoji problema - techninės literatūros vertėjų rengimas. Šiuo metu nėra galimybės įvesti atitinkamą specializaciją aukštosiose mokyklose, kurios rengia kalbų specialistus. Todėl vertėjų pagalbota, kaip užsienio kalbų specialistus supažindinti su techninės literatūros vertimo problemomis, kad jie turėtų tvirtus tos literatūros skaitymo pagrindus.

Šią spragą bandoma užpildyti, organizuojant kvalifikacijos kėlimo kursus, seminarus, konferencijas prie kai kurių respublikinių ar sričių mokslinių - techninių draugijų technikos namų, liaudies universitetų fakultetuose, kur vertėjams filologams dėstomas tam tikras politechninio minimumo kursas, veikia atitinkamos sekcijos visuomeniniuose fakultetuose, rengiami konkursai. Kai kuriose aukštosiose mokyklose studentai ir aspirantai mokomi techninio vertimo kalbos užsiėmimų metu. Organizacijos, turinčios nemažą etatinių vertėjų tikslingiau organizuoja savo darbuotojų kvalifikacijos kėlimą. Tačiau visos šios visuomeninės priemonės greičiau primena persikvalifikavimo kursus ir vargiai gali pakeisti pilnavertį specialų mokslinės ir techninės literatūros vertėjų rengimą.

Pagrindinis vertėjo darbo įrankis - žodynai, informacinė literatūra. Respublikoje išleista ir leidžiama nemaža specialiųjų dvikalbių ir daugiakalbių užsienio kalbų žodynų (skaičiavimo technikos, fizikos, ekonomikos terminų ir kt.). Tiesa, ne visi jie yra pakankamai didelės apimties. Turime vidutinės apimties pagrindinių užsienio kalbų bendrus dvikalbius žodynus. Tačiau, kaip buvo pabrėžta konferencijoje ir kaip rodo mūsų patirtis („Rezervas gimtosios kalbos kultūrai ugdyti“, „Mūsų kalba“, 1982, Nr. 4),

bendros paskirties žodynai daugiausia paremti grožinės literatūros leksika. Juose labai trūksta bendrų mokslo ir technikos žodžių reikšmių ir vertimo variantų, būtinausių žodžių junginių, specifinių frazeologizmų, naujų žodžių reikšmių ir pan. Verčiant žodžių junginius, kartais iš žinomų dėmenų keblu suvokti jų reikšmę. Todėl dažnai pasitaiko klaidų. Pavyzdžiui, anglų kalboje gana plačiai paplitęs techninis terminas „research and development“. Kai kurie žurnalai turi tokią rubriką. Tačiau anglų-lietuvių kalbų žodyne jį sunku surasti, nes bendros paskirties (Laučka A. ir kt. Anglų-lietuvių kalbų žodynas, V., 1975) ir ekonomikos terminų (Buračas A. Anglų - lietuvių kalbų ekonomikos terminų žodynas, V., 1980) žodynuose duodama tik jo santrumpa (RaD). Antra vertus, bendros paskirties ir skaičiavimo technikos terminų žodynai nepagrįstai susiaurina šio termino reikšmę, versdami atitinkamai „moksliniai tyrimai“ ir „tyrimai“. Ekonomikos terminų žodyne, matyt, nusižiūrėjau į anglišką ir „vokišką“ (Vorschung and Entwicklung) terminus, duodamas kalkinis vertimas „(moksliniai) tyrimai ir vystymas“. Vargu ar tai tikslinga, kai lietuvių kalboje turime, nors ir ilgesnį, bet visuotinai įsigalėjusį žodžių junginį „Moksliniai tyrimai ir konstravimo darbai“. Rubriką, priklausomai nuo žurnalo profilio, žinoma, versime trumpesniu pavadinimu.

Minėtos leksikos trūksta ir dėl žodynų apimties. Matyt, dar negreitai turėsime didelės apimties (150 000 ir daugiau žodžių) užsienio - lietuvių kalbų žodynus. Be abejo, kalba vystosi, atsiranda naujų sąvokų ir žodžių joms pažymėti, žodžiai įgauna naujų reikšmių. Todėl joks praktinės paskirties žodynas negali sutalpinti visų žodžių, jų reikšmių, žodžių junginių. Tačiau silpna daugelio bendros paskirties žodynų vieta, kad juose nerandame to, ką seniai galima ir būtina duoti. Tai įvyksta dėl kelių priežasčių. Viena jų ta, kad trūkstamoji leksika nepakankamai atspindima šaltiniuose (bendruose vienakalbiuose ir dvikalbiuose žodynuose), kuriais remiantis sudaromas naujas žodynas.

Taigi antroji problema - labiau pritaikytų mokslinei ir techninei literatūrai skaityti ir versti bendros paskirties žodynų trūkumas.

Verčiant iš anglų kalbos, susiduriama su specifiniais sunkumais. Anglų kalbos techniniam stiliui dažnai būdingas vaizdingumas, kuris visai svetimas lietuviškai techninei kalbai. Anglų kalbos rašantys autoriai neretai naudoja literatūrinius tropus, kuria savas menines priemones, net terminologizuoja žargonizmus. Verčiant tokį techninį tekstą, vaizdingumas (skirtingai nuo meninio vertimo) paprastai pašalinamas, panaudojant neutralų stilių. Taip pat anglų kalboje labai gausiai vartojami sutrumpinimai, kuriuos vertėjui nelengva surasti.

Kartais didelių keblumų sudaro terminų vertimas. Sunkiausia, kai susiduriama su terminu, kurio dar nėra kalboje, į kurią verčiama. Naujų terminų kūrimas - tai kolektyvinis kurios nors mokslo ar technikos šakos ir gimtosios kalbos specialistų uždavinys. Vertėjui filologui sunkumų sudaro ir terminų, sutinkamų vienoje terminų sistemoje (tos pačios mokslo ar technikos srities), daugiareikšmiškumas.

Mokslinėje - techninėje kalboje neretai pakinta žodžio reikšmė. Kad geriau būtų galima įsivaizduoti tokio pobūdžio sunkumus, pateiksime vieną pavyzdį. Dvikalbiai anglų kalbos žodynai duoda žodžio „candidate“ tik vieną reikšmę „kandidatas“. Techniniuose tekstuose sutinkama daug kitų reikšmių ir vertimo variantų: „tipas“ (candidate fibers), „variantas“ (structural candidate), „tinkamas“ (candidate materials), „galimas“ (candidate definitions) ir kit. Daugelis naujų žodžių, įdomių, vaizdingų išsireiškimų, naujų santrumpų negreitai patenka į mūsų žodynus, todėl verčiant iš anglų kalbos iškyla labai rimtų problemų.

Kaip padėti moksliniams darbuotojams ir visiems specialistams, skaitantiems ir verčiantiems savo specialybės literatūrą užsienio kalba?

Būtina paruošti išsamius mokslo ir technikos leksikos dvikalbius žodynus, kurie užpildytų trūkstamos leksikos (nepatenkančios nei į bendros paskirties, nei į terminų žodynus) vakuumą, pateiktų pakankamai būtinausių žodžių junginių, neologizmų ir t.t. Jie labai palengvintų techninės literatūros skaitymą. Antra vertus, toks žodynas padėtų kelti mokslinių darbuotojų ir kitų specialistų gimtosios kalbos kultūrą, leistų išvengti barbarizmų.

Jau pasirodo specialių dvikalbių žodynų, kuriuose be vertimo lakoniškai pateikiama žodžio reikšmė, paaiškinama pati sąvoka. Tokie žodynai palengvina

išspręsti daugiareikšmiškumo, sinonimijos problemas, jais gali naudotis gretimų ar skirtingų specialybių atstovai.

Šiame straipsnyje iškeltos mintys sugestiuoja, kad greitai besivystančioje technologijoje ne visi sulietuvinti techniniai žodžiai, nors ir Lietuvoje sudaryti, visada geriausiai atspindi to žodžio tikrąją reikšmę. Mes iševijoję neturėtumėm per daug varžytis bandant nukalti naujus terminus arba pasiūlyti pakaitalą esamiems, jeigu jie netiksliai reflektuoja perduodamą prasmę.

Čia perspausdiname dr. J. Gimbuto užtikną straipsnį, kur teigiamai rašoma apie Nepriklausomos Lietuvos laimėjimus statybos srityje. Straipsnis buvo išspausdintas knygutėje *Etnografiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1981 ir 1982 metais*. Išleista Vilniuje 1983 metais. Tiražas tik 500 egz. Red.

ŽEMĖS ŪKIO RŪMŲ STATYBOS

SKYRIAUS ĮTAKA LIAUDIES

ARCHITEKTŪROS RAIDAI

XX a. 3-4 DEŠIMTMEČIAIS

Stasys Gutautas

XIX a. prasidėjęs tradicinės architektūros nykimas ypač sustiprėjo XX a. 3 dešimtm. vykdamas buržuazinę žemės reformą, kurios vienas svarbiausių pasireiškimų buvo kaimų skirstymas į vienkiemus.

XX a. 3-4 dešimtm. yra bėne svarbiausi, norint pasekti nuoseklią lietuvių liaudies architektūros raidą nuo tradicinės iki šiuolaikinės. Nors lietuvių etnografinėje literatūroje liaudies architektūrai skirta daug dėmesio, tačiau

LIETUVOS TSR MOKSLŲ AKADEMIJOS ISTORIJOS INSTITUTAS

ETNOGRAFINIAI TYRINĖJIMAI LIETUVOJE

1981 ir 1982 metais

Vilnius — 1983

šis laikotarpis lieka iki šiol mažiausiai nušviestas, o Žemės ūkio rūmų (ŽŪR) Statybos skyriaus įtaka liaudies architektūrai visai nenagrinėta.

Statybos skyriaus įkūrimu (1929 m.) buvo siekiama sureguliuoti kaimo statybą, suteikti jai norimą kryptį.

Medžiagą, liečiančią ŽŪR Statybos skyriaus veiklą pagal svarbą galime suskirstyti į tokias grupes: 1) medžiaga Centriniame valstybiniame archyve; 2) ŽŪR leidžiamos darbų apyskaitos; 3) įstatymai ir įsakymai, liečiantys kaimo statybą; 4) literatūra statybos klausimais, leidžiama Statybos skyriaus; 5) medžiaga, liečianti statybą, periodinėje spaudoje.

Statybos skyriaus tikslas - teikti valstiečiams nurodymus, kaip statyti, įrengti ir sutvarkyti techniškai ūkininkavimui tinkamus pastatus, gaminti įvairius projektus, duoti nurodymus statybai kaime per statybos technikus apskrityse, ruošti statybinių profesijų amatininkus, vesti propagandą per spaudą.

1929-1939 metais buvo sudaryti 2681 įvairių pastatų projektai, 1933-1938 metais išplatinta 18 201 projekto kopija. Statybos skyrius visus projektus, kopijas ir kt. darbus atlikdavo pagal užsakymus už nedidelį užmokestį. Nemažai valstiečių statėsi pagal statybos technikų sudarytus eskizinius projektus arba pagal pavyzdžius, teikiamus per literatūrą ir spaudą. Todėl galima teigti, kad žymi dalis to laikotarpio kaimo pastatų buvo pastatyta pagal Statybos skyriaus sudarytus projektus arba vienaip ar kitaip paveikti tų projektų. Buvo siekiama, kad pastatai, išlaikydami pagrindinius tradicinius bruožus, būtų patogūs, pigūs, pritaikyti to meto kaimo gyvenimo reikalavimams.

Kad projektai ir brėžiniai būtų sparčiau įdiegiami į kaimo statybą, už jų įgyvendinimą nuo 1929 metų pradėtos mokėti pašalpos - premijos. 1929 - 1939 metais išmokėta 10.948 pašalpos beveik 2 mln. litų. Svarbią reikšmę mūrinės statybos išlitimui turėjo 1937 metais pradėta mokėti pašalpa plytinėms statyti. Nuo 1937 metais imta premijuoti tvarkingai ir gražiai įrengtas sodybas. Naujos pašalpos steigiamos priklausomai nuo to, kas kuriais metais buvo remtina.

Statybos skyriaus įtakos plitimui didelės reikšmės turėjo statybinių profesijų amatininkų ruošimas. 1930 - 1938 metais buvo paruošti 11 339 amatininkai. Statybos skyriui apskrityse atstovavo statybos technikai ir jų padėjėjai, kurie 1930 - 1939 metais priėmė apie 100 tūkst. interesantų ir aplankė 28,7 tūkst. statybų vietose. Svarbiausias jo darbas buvo eskiziniai projektai ir situacijos planų sudarymas. Technikai, važinėdami po apskritį, registruodavo ir užfiksudavo senąsias sodybas ir trobesius.

Nuo 1937 metų Statybos skyriui buvo perduota plytininkystė. 1937 - 1938 metais plytų gamyba kaimų plytinėse išaugo 100%.

1934 metais sudarytos oro (liaudies buities) muziejaus komisijos darbus faktiškai vykdė Statybos skyrius, pasinaudodamas statybos technikų surinkta medžiaga.

Naujajai kaimo architektūrai, kurią diegė Statybos skyrius, būdinga: 1) bendrų visai Lietuvai gyvenamojo namo ir ūkinių trobesių tipų formavimasis; 2) trobesiai (įsivyroja atskirose apskrityse nuo 1934 metų) sodybose išdėstomi aplink keturkampį kiemą: mažėjantis trobesių skaičius sodyboje; 3) trobesių dažymas, ypač paplitęs 4 dešimtme.; tai pagerino krašto estetinį vaizdą; 4) naujų statybinių medžiagų plitimas: molio (ypač paplinta tvartų statyboje), plytų (nuo 4 dešimtme. pab. gerokai išaugo), akmenų, cemento, skardos ir kt.; 5) trobesių statymas ant betono - akmenų pamato, sienų ir stogo aukščio santykis 1:1 arba 1:1,3; medžio (skiedrų, lentelių), skardos ar čerpių stogas, dideli langai; 6) įvairus gyvenamojo namo išplanavimas, artimas miestiečių namų išplanavimui; žymiai didesnis naudingas plotas; viryklės su sienele iš plytų ar koklių; lygios lubos ir kt.; 7) ūkiniai trobesiai artimi šiuolaikinių ūkinių pastatų tipui, įrengiama ventiliacija, sausos grindys, standartizuotos detalės; 8) betoninių žiedų panaudojimas šulinių įrengimui, svirtis keičia velenai; 9) tvoros keičiamos gyvatvorėmis. Išplinta sodai ir vaismedžių sodinimas ir kt.

Statybos skyriaus, Žemės ūkio tarybų ir kt. įstaigų veikla sudarė prielaidas priimti kaimo statybos įstatymą, kuris buvo paskelbtas 1939 m. birželio mėnesį.

Mus jungiantieji saitai yra tiek gilūs ir gyvi, kad susimetę įvairiose valstybėse į būrelius, vėl mezgame tarpusavio ryšius ir žengiame prie mus apjungiančios vieningos organizacijos sukūrimo.

Prof. inž. S. Dirmantas

T.Ž. Nr. 1, 1951

PENKTASIS MOKSLO IR KŪRYBOS SIMPOZIUMAS

Ankstyvesniuose žurnalo *Technikos Žodis* numeriuose (1984/2 ir 3) esame supažindinę savo skaitytojus su penktojo simpoziumo (MKS) mokslinio ir organizacinio komiteto vadovais.

Simpoziumo rengėjai, norėdami tiksliau suderinti atliekamus pasiruošimo darbus, 1985 m. kovo 23 d. Chicagoje, Jaunimo centro kavinėje, turėjo savo pasitarimą. Dalyvavo tarybos, mokslinės programos ir organizacinio komiteto nariai. Iš New Yorko buvo atvykęs mokslinės programos vadovas dr. Jonas Bilėnas.

Nenorėta apsiriboti atliktais darbais ir rūpestčiais vien tarpusavyje, bet jais pasidalinti ir su savąja visuomene. Tam tikslui buvo sušaukta spaudos konferencija.

Pranešimus padarė šie visų mokslo sričių vadovai: griežtųjų mokslų - prof. dr. Bronius Jaselskis, medicinos mokslų - dr. Jonas Daugirdas ir humanitarinių bei socialinių mokslų - prof. dr.

Algis Norvilas. Organizaciniais reikalais ir numatomais renginiais kalbėjo inž. Ramojus Vaitys, organizacinio komiteto pirmininkas.

Ilgiau nesustosime ties atskirais pranešimais, bet bandysime duoti bendrą pranešimų santrauką, kad susidarytų pilnesnis pasitarime ir spaudos konferencijoje nagrinėtų klausimų vaizdas.

Konferenciją pradėjo tarybos pirm. Juozas Rimkevičius, supažindinęs spaudos atstovus su dr. J. Bilėnu ir jo įnašais į pereitus simpoziumus.

Toliau pagrindinį pranešimą padarė dr. Bilėnas, palietęs kaip organizacinę, taip lygiai ir mokslinę simpoziumo dalį. Štai jo pranešimas.

Pagrindinis simpoziumo tikslas yra suburti viso pasaulio lietuvių mokslo - kūrybos darbuotojus žinių pasidalinimui, tarpusavio ryšių sustiprinimui ir suartėjimui su savo lietuvių visuo-

*Sėdi iš k. į d. J. Rimkevičius, R. Vaitys, J. Bilėnas, J.T. Daugirdas, I. Kerelienė, B. Jaselskis, N. Kupstaitė; antroje eilėje A. Budrionienė, A. Grininė, N. Užubalienė, M. Marcinkienė, A. Katiliškytė, A. Kerelis; trečioje eilėje V. Jautokas, K. Ambrozaitis, V. Lapienė, Juodvalkis ir R. Sakadolskis
Nuotr. J. Tamulaičio*

mene. Paminėti tikslai praeityje yra patvirtinę savo patrauklumą, nes dalyvių skaičius vis didėja, nauji veidai vis gausėja, yra populiarūs mūsų intelektualiniuose sluoksniuose, o visuomenė parodė pilną pritarimą savo gausiu dalyvavimu. Reikia taip pat suprasti, kad mokslininkui kūrėjui daug patrauklesnis ir artimesnis savos srities klausimo nagrinėjimas bei savo specialybės žinomis pasidalinimas. Todėl ir specifinių sesijų gausa pilnai suprantama ir pateisinama.

Kuo mūsų veikla bus platesnė, o moksliniu požiūriu brandesnė ir joje gausiau dalyvaus visų sričių profesionalai, tuo ji atkreips stipresnę pasaulio dėmesį į mus, mūsų visuomenę ir mūsų kraštą.

Kalbėdamas apie šiuolaikinius simpoziumus pabrėžė, kad programos dar nėra galutinai užbaigtos, bet stipri pažanga jau padaryta.

Žvilgsnis į atskiras mokslų sritis.

Griežtieji mokslai, technologija ir architektūra.

Numatyta 14 tematinių sesijų. Kai kurios iš jų yra perdidelės, todėl bus suskaldytos apytikriai į 22 mažesnes sesijas. Šiuo metu jau turime 78 pasižadėjusius asmenis.

Humanitariniai ir socialiniai mokslai

Programoje numatyta 17 sesijų. Dar trūksta tikslesnių žinių. Šiuo metu yra 31 dalyvis.

Medicinos mokslai

Programa jau beveik pilnai sudaryta, 9 sesijos su 35 dalyviais. Tai pabrėžtinai didelė programa, viršijanti visas anksčiau buvusias sesijas sudėjęs kartu.

Bendrinės ir specialios sesijos

Pilnai suorganizuotos. Jose yra 4 sesijos ir 17 kalbėtojų. Joms parinktos šios temos:

1. Išeivių lietuvių kultūrinės - visuomeninės veiklos apžvalga. Vadovas dr. J. Bilėnas.

2. Aktualios problemos ir darbo kryptys Lietuvą liečiančiuose moksliniuose tyrinėjimuose išėivijoje. Moderatorius dr. V. Kavolis.

3. Kasdieninės išėivijos veidas - pasaulio lietuvių anketos daviniai. Moderatorius dr. T. Remeikis.

4. Fizinio lavinimo sesija. Vadovas B. Keturakis.

Nedrąsu susumuoti, nes darbai dar nebaigti. Šiuo metu jau yra 44 sesijos ir 161 mokslinės programos dalyvis.

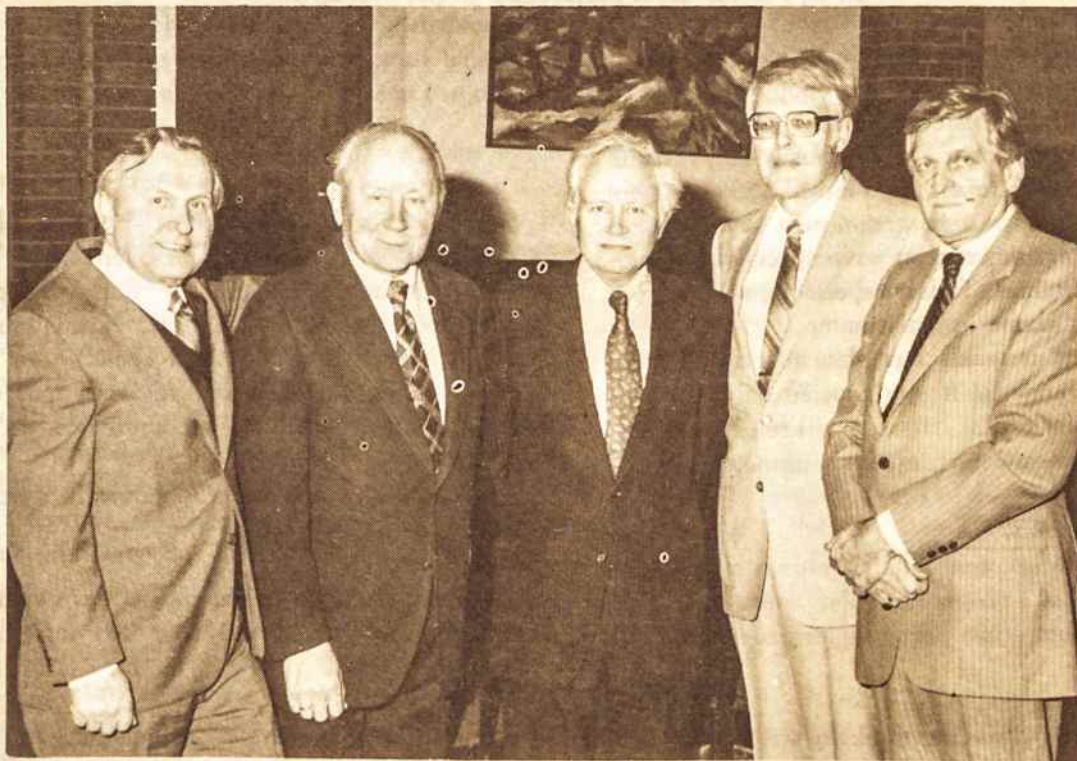
Neapsiribojama vien paskaitomis. Organizacinio komiteto pirm. R. Vaitys paminėjo šiuos renginius:

Susipažinimo vakaronė, literatūros ir muzikos vakaras ir užbaigimo pokylis.

Parodos Jaunimo centro patalpose - Jaunųjų architektų, kartografijos, Lietuvos sferų, kaustografijos (tema: Lietuvos vaistažolės) ir meno.

Kaip matome, ruošos darbai pilnėja ir susidaro vis tikresnis ir aiškesnis vaizdas, kaip atrodys mokslinė ir organizacinė dalis. Simpoziumai dar tik 16 metų senumo mūsų tarpe. Prisiminkime, kad kaip asmenų, taip ir sambūrių gyvavimo vertė matuojama ne metais, bet atliktais darbais.

Juozas Rimkevičius

Tarybos ir mokslinio bei organizacinio komiteto nariai iš k. į
d. K. Ambrozaitis, J. Rimkevičius, J. Bilėnas, R. Vaitys ir
A. Kerelis

Nuotr. J. Tamulaičio

Spaudos atstovai iš k. į d. A. Juodvalkis, A. Katiliškytė, N.
Užubalienė ir V. Jautokas

*Lietuwaitės dalinasi įspūdžiais prie
Lietuvos konsulato Čiaagoje*

TECHNIKOS ŽODIS

THE ENGINEERING WORD

TECHNIKOS ŽODIS
The Engineering Word
c/o A. Brazdziunas
7980 West 127th Street
Palos Park, IL 60464

